

ONTWERPBESLUIT WESTERSCHELDE & SAEFTINGHE

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Westerschelde**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
  - H1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
  - H1130 Estuaria
  - H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende planten
  - H1320 Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*)
  - H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
  - H2110 Embryonale wandelende duinen
  - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
  - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
  - H2190 Vochtige duinvalleien
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
  - H1014 Nauwe korfslak
  - H1095 Zeeprik
  - H1099 Rivierprik
  - H1103 Fint
  - H1365 Gewone zeehond
  - H1903 Groenknolorchis

Artikel 2

1. Als onderdeel van de speciale beschermingszones in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Verdronken Land van Saeftinghe**, zoals aangewezen bij besluit van 18 juli 1995 (N. 955811, Stcrt. 1995, nr. 147), en **Westerschelde**, zoals aangewezen bij besluit van 24 maart 2000 (N/2000/330, Stcrt. 2000, nr. 65), worden aangewezen: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting genoemde gebieden.
2. De nota van toelichting, behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit N. 955811 wordt ingetrokken.
3. Paragrafen 3.1 en 3.3 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit N/2000/330 worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
4. Aan paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit (N/2000/330) wordt de volgende vogelsoort, als bedoeld in artikel 4, eerste lid van Richtlijn 79/409/EEG, toegevoegd: Blauwborst, Bruine Kiekendief, Zeearend, en de volgende vogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Kolgans, Wintertaling, Kievit.
5. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit N/2000/330 vervallen.
6. De kaarten behorende bij de besluiten N. 955811 en N/2000/330 worden ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzingen bedoeld in artikel 1 en 2, en de wijziging van de in artikel 2 bedoelde besluiten, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Westerschelde & Saeftinghe**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Zuid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Keizergracht 5, 5611 GB EINDHOVEN. Terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Dit definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerp-besluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe waarin opgenomen: de nota van toelichting bij de aanwijzing van Westerschelde als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N 955811 en N/2000/330 tot aanwijzing van Verdronken land van Saeftinghe en Westerschelde als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Westerschelde aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt de aanwijzing van de gebieden Verdronken land van Saeftinghe en Westerschelde als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Deze wijziging heeft in elk geval betrekking op de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hetgeen is gebaseerd op toepassing van de criteria, die zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000¹. Alle aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

De aanwijzing als Wetland, die indertijd middels hetzelfde besluit als de aanwijzing van Westerschelde onder de Vogelrichtlijn is geschied, wordt door dit besluit niet gewijzigd.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen of bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Westerschelde aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Westerschelde" en onder nummer NL9803061 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is eveneens op 24 maart 2000 (N/2000/330) onder de naam Westerschelde, en op 18 juli 1995 (N 955811) onder de naam Verdronken land van Saeftinghe, aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied". Bij de Europese Commissie is het gebied Westerschelde bekend onder nummer NL9802026 en het gebied Verdronken land van Saeftinghe

---

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

onder nummer NL1000019. De besluiten N 955811 en N/2000/330 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het vorige besluit overgenomen tekstdelen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet².

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten³. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Schor van Waarde is aangewezen op 30 januari 1973 (NBOR/S-9733, Stcrt. 1973, nr. 29).

Het beschermd natuurmonument Verdronken land van Saeftinghe is aangewezen op 11 juni 1976 (NLB/N-21610, Stcrt. 1976, nr. 120).

Het beschermd natuurmonument Verdronken Zwarte Polder is aangewezen op 23 december 1975 (NLB/N-19460, Stcrt. 1977, nr. 98).

Het Staatsnatuurmonument Schor van Waarde is aangewezen op 27 juli 1978 (NLB/N-23630).

Het Staatsnatuurmonument Verdronken land van Saeftinghe is aangewezen op 26 april 1976 (NLB/N-19520).

Het Staatsnatuurmonument Verdronken Zwarte Polder is aangewezen op 23 maart 1977 (NLB/N-24749, Stcrt. 1977, nr. 98).

Het Natura2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (landelijk gebiedsnummer 122) omvat het Vogelrichtlijngebied Verdronken land van Saeftinghe, het Vogelrichtlijngebied Westerschelde en het Habitatrictlijngebied Westerschelde. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Westerschelde en Saeftinghe ligt in de provincie Zeeland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Borsele, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen, Veere en Vlissingen.

---

² De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

³ Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Westerschelde is de zuidelijke tak in het oorspronkelijke mondingsgebied van de rivier de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtersvorm ervan, waarin het getijverschil naar achteren erg groot wordt.

Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, bij eb droogvallende zand- en slikplaten en schorren. Onder de schorren langs de Westerschelde bevindt zich het grootste schorregebied van ons land: het Verdronken Land van Saeftinghe. Door het grote getijverschil bevat het Verdronken Land van Saeftinghe zeer hoge oeverwallen en brede geulen. Buitengaats ligt de verzande slufte van de Verdronken Zwarte Polder nog in het gebied. In het mondingsgebied is verder nog sprake van duinvorming bij Rammekenshoek, de Kaloot en op de Hooge Platen. Binnendijks liggen een aantal gebieden met aan het estuarium gekoppelde natuur: Rammekenshoek, Inlaag 1887, Bathse Kreek, Inlaag Hoofdplaat en Herdijkte Zwarte Polder.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Westerschelde & Saeftinghe behoort tot het Natura2000-landschap 'Noordzee, Waddenzee en Delta'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Westerschelde is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.⁴

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. De Westerschelde is onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van schorren, slikken, platen en ondiep water die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert als broed-, rui-, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

---

⁴ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. In hoofdlijnen omvat het aangewezen gebied het estuarium en mondingsgebied van de Westerschelde vanaf de rijksgrens tot de lijn Westkapelle-Cadzand. Daarnaast maken ook een aantal binnendijkse gebieden, die veelal een ecologische relatie hebben met het estuarium, deel uit van het aangewezen gebied. De begrenzing van het Vogel- en Habitatrichtlijngebied is gelijklopend.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd.

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Waterkerende dijken zijn buiten de begrenzing gebracht met dien verstande dat de grens langs de Oosterschelde ten behoeve van de duidelijkheid is gelegd op de buitenkruinlijn van de primaire waterkeringen.
- Onlogische verschillen tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn opgeheven door de meest ruime grens aan te houden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Vogel- en Habitatrichtlijngebied vallen.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De volgende gebiedsdelen zijn aan het Vogelrichtlijngebied (zie de detailkaarten in de bijlage A) en aan het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) toegevoegd in het kader van het Natuurcompensatieprogramma Verdieping Westerschelde:

- De Weitje (7 ha) aansluitend op Rammekenshoek, ontwikkeling Schorren en zilte graslanden (H1330) en Zilte pionierbegroeiingen (H1310).
- Scheldeoord (9 ha) onder Baarland, ontwikkeling Zilte pionierbegroeiingen (H1310).
- Boonepolder (12 ha) onder 's-Gravenpolder.
- Den Inkel onder Kruiningen (7 ha), ontwikkeling Zilte pionierbegroeiingen (H1310).
- Bathse Schor en Bathse Kreek (91 ha).
- Schor van Ossenis (26 ha), hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied van de Westerschelde voedsel zoeken.
- Margarethapolder ten oosten van Terneuzen (83 ha), hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied van de Westerschelde voedsel zoeken.
- Plaskreek (20 ha) ten noorden van Biervliet, hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied van de Westerschelde voedsel zoeken.
- Inlagen bij Hoofdplaat (28 ha), hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied voedselzoeken (gelijktrekking met Habitatrichtlijngebied).

Verder zijn nog de volgende gebiedsdelen aan het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) toegevoegd:

- Inlaag grenzend aan Inlaag 1887 (2 ha) langs de Steendamweg bij Ellewoutsdijk, ontwikkeling Schorren en zilte graslanden (H1330) en Zilte pionierbegroeiingen (H1310).
- Klein Molenpolder bij Paal ten westen van het Verdronken Land van Saeftinghe (3,4 ha), gelijktrekking begrenzing met het Vogelrichtlijngebied.
- Twee buitendijkse stroken land en slikken (39 ha) tussen Terneuzen en Breskens, waaronder het Voorland Nummer Een, bestaande uit Estuaria (H1130) en bestaande

uit of in ontwikkeling zijnde Schorren en zilte graslanden (H1330) en deel uitmakend van het estuariene gebied (wel Vogelrichtlijngebied).

De landwaartse grens van het mondingsgebied van de Westerschelde (ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens) is buiten de Verdrongen Zwarte Polder gelegd op de hoogwaterlijn. De stranden en duingebieden maken geen deel uit van de habitattypen Estuaria (H1130) en Permanent overstromde zandbanken (H1110) waarvoor het gebied wordt aangewezen. Voor zover de habitattypen Witte duinen (H2120), Duindoornstruwelen (H2160) of Vochtige duinvalleien (H2190) hier voorkomen betreft het marginale voorkomen. Deze habitattypen zijn bovendien al zeer goed vertegenwoordigd in andere duingebieden.

Verder zijn nog de volgende gebiedsdelen aan het Vogelrichtlijngebied toegevoegd (zie de detailkaarten in de bijlage A):

- Permanent open water van het estuarium (ca. 13.600 ha, aangemeld Habitatrichtlijngebied) dat landschapsecologisch een geheel vormt met de reeds aangewezen droogvallende platen. Dit open water is van belang is voor diverse voedselzoekende en rustende watervogels.
- Mondingsgebied ten westen van Vlissingen-Breskens (ruim 9000 ha, aangemeld als Habitatrichtlijngebied) dat landschapsecologisch een geheel vormt met het estuarium van de Westerschelde en van belang is voor diverse voedselzoekende watervogels.
- Rammekenshoek (70 ha), hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied voedsel zoeken (gelijktrekking met Habitatrichtlijngebied).
- Inlaag 2005 ten westen van Ellewoutsdijk (32 ha, waarvan 31 ha aangemeld Habitatrichtlijngebied), in ontwikkeling zijnde zilte inlaag die reeds fungeert als broed- en rustplaats voor watervogels van de Westerschelde.
- Inlaag grenzend aan Inlaag 1887 (2 ha) bij Ellewoutsdijk, gelijktrekking met de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied.
- Bathse Kreek (13 ha), gelijktrekking met de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied.
- Klein Molenpolder bij Paal ten westen van het Verdrongen Land van Saeftinghe (3,4 ha), hoogwatervluchtplaats voor watervogels die in het intergetijdengebied voedsel zoeken.
- Plaskreek (9 ha) ten noorden van Biervliet, gelijktrekking met de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied.

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 42.753 ha. Dit betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en van het (voormalig) beschermd natuurmonument. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende

aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw**: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk**: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H1110   Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken

Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (subtype B).

Toelichting   Het habitatype permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (subtype B) komt voor in het westelijk deel van het Natura2000-gebied. Dit subtype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

- H1130 Estuaria**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering van kwaliteit.
 Toelichting De staat van instandhouding van het habitatype estuaria is zeer ongunstig. Als gevolg van menselijke ingrepen in het verleden is in de Westerschelde een toename opgetreden van hoogdynamische en diepe delen, waarbij de overgangen naar laagdynamischer en ondiepere delen zeer steil zijn geworden. Oppervlaktevergroting is noodzakelijk ten behoeve van laag-dynamische natuur t.b.v. herstel van biodiversiteit, daarnaast is behoud van de zoet-zout gradient binnen een min of meer stabiel traject van belang en verbetering van de waterkwaliteit. Uitbreiding van de oppervlakte van het estuarium is bovendien noodzakelijk om de doelen voor de habitatypen H1310 zilte pionierbegroeiingen en H1330 schorren en zilte graslanden te realiseren. Verder zijn de geleidelijke overgangen naar schorren en duintjes van belang. Slik- en zandplaten van de Westerschelde voorkomend in de vorm van laag dynamische platen maken onderdeel uit van het habitatype 1130 estuaria.
- H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende planten**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) en behoud van oppervlakte en kwaliteit zilte pionierbegroeiingen, *zeevetmuur* (subtype B).
 Toelichting Het habitatype zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) is in de afgelopen decennia in het gebied sterk in oppervlakte achteruitgegaan. Duurzaam herstel gaat samen met herstel van habitatype H1130 estuaria (meer ruimte voor natuurlijke dynamiek). Het habitatype zilte pionierbegroeiingen, *zeevetmuur* (subtype B) komt op een gering oppervlak voor. Deze wordt onder meer aangetroffen in de Verdrongen Zwarte Polder.
- H1320 Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*)**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
 Toelichting Het habitatype slijkgrasvelden is uitsluitend in een vorm met de exoot engels slijkgras aanwezig; deze vorm is vanuit het oogpunt van biodiversiteit niet van belang, maar omdat het habitatype plaatselijk een aanzienlijke oppervlakte inneemt, heeft het hier een duidelijke functie als beschermingszone tegen het eroderen van habitatype H1330 schorren en zilte graslanden. Herstel van begroeiingen van klein slijkgras wordt als weinig haalbaar ingeschat.
- H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A), en behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, *binnendijks* (subtype B).
 Toelichting De staat van instandhouding van beide subtypen schorren en zilte graslanden is matig ongunstig. De verdeling van de schorren binnen het estuarium is momenteel niet in evenwicht. In het oostelijke, brakke deel komen grote oppervlakten voor (onder andere Saeftinghe), terwijl in het westelijk deel (tussen Vlissingen en Hansweert) de oppervlakte veel geringer is. In het westelijk deel vindt nog steeds afbraak van schorren

plaats. Uitbreiding van de oppervlakte schor wordt nagestreefd, naast verbetering van de kwaliteit. Binnendijkse zilte graslanden zijn beperkt tot de Inlaag 1887 en aangrenzende karrevelden en de Inlaag Hoofdplaat.

H2110 Embryonale wandelende duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype embryonale duinen komt thans in geringe oppervlakte voor bij Rammekenshoek, de Kaloot, de Verdrongen Zwarte Polder en op de Hooge Platen. Van belang is dat er in het mondingsgebied abiotische en ruimtelijke randvoorwaarden aanwezig blijven om, in samenhang met habitatype H2120 witte duinen, dit dynamische type te laten ontstaan.

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (“witte duinen”)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype witte duinen komt thans in geringe oppervlakte voor bij de Kaloot en de Verdrongen Zwarte Polder; bij de Kaloot herbergt het habitatype enkele zeldzame soorten. Van belang is dat er in het mondingsgebied abiotische en ruimtelijke randvoorwaarden aanwezig blijven om, in samenhang met habitatype H2110 embryonale wandelende duinen, dit dynamische type te laten ontstaan.

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen komt in geringe oppervlakte voor in de Verdrongen Zwarte Polder en is afhankelijk van het geringe oppervlakte duin.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Het habitatype van vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) komt in geringe oppervlakte voor in de Verdrongen Zwarte Polder en de inlaag Hoofdplaat.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Recente waarnemingen van de nauwe korfslak betreffen een populatie tussen Cadzand en de Verdrongen Zwarte Polder.

H1095 Zeeprík

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het gebied Westerschelde & Saeftinghe is als doortrekgebied voor de zeeprík van gering actueel Nederlands belang. Gezien het belang voor de potentiële paaipopulatie in het Belgische deel van de Schelde, wordt toch een gebiedsdoel geformuleerd. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding populatie is afhankelijk van maatregelen in België.

- H1099 Rivierprik**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Westerschelde Saeftinghe is als doortrekgebied voor de rivierprik van gering actueel Nederlands belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding populatie is afhankelijk van maatregelen in België.
- H1103 Fint**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting Het gebied Westerschelde & Saeftinghe is als doortrekgebied voor de fint van (potentieel) groot belang. Gezien het belang voor de potentiële paaipopulatie in het Belgische deel van de Schelde, is een gebiedsdoel geformuleerd. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding populatie is afhankelijk van maatregelen in België.
- H1365 Gewone zeehond**
 Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie ten behoeve van een regionale populatie van ten minste 200 exemplaren in het Deltagebied.
 Toelichting De Westerschelde kan een bijdrage leveren aan de regionale doelstelling van ten minste 200 exemplaren in het Deltagebied voor de gewone zeehond. Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied is deels afhankelijk van maatregelen in België.
- H1903 Groenknolorchis**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
 Toelichting De groenknolorchis is binnen het gebied uitsluitend bekend van de inlaag Hoofdplaat.

4.5 Vogelrichtlijn: Broedvogels

- A081 Bruine kiekendief**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
 Toelichting De bruine kiekendief is van oudsher een schaarse broedvogel in dit gebied. Vanaf de 70-er jaren is de soort geleidelijk in aantallen toegenomen tot een maximum van 23 paren in 2003. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A132 Kluut**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 paren.
 Toelichting Kleine aantallen kluten broeden van oudsher langs de Westerschelde (ten minste 150 paren). Het ontbreken van uitgestrekte oeverzones biedt weinig broedmogelijkheden. Belangrijkste broedplaatsen liggen langs de kust van West-Zeeuws-Vlaanderen.
 In Saeftinghe is de kluut van oudsher een broedvogel in enkele 100-den paren (maximaal 350 in 1976). Na een niveau van ten minste 200 paren begin 80-er jaren liepen de aantallen terug. De stand kenmerkt zich door sterke fluctuaties: in de periode 1988-2002 minimaal 64 (1989) en

maximaal 190 paren (2000). In 2003 kwam het aantal echter weer flink boven de 200: 278 paren. De doort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A137

Bontbekplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 100 paren.

Toelichting

Evenals bij de kluut zijn de aantallen bontbekplevieren langs de Westerschelde relatief bescheiden. In de meeste jaren werden minder dan 10 paren geteld. Recentelijk zijn de aantallen wat hoger met 22 paren in 2002 en 20 in 2003. De meeste paren broeden langs de kust van Zuid-Beveland op door de mens gecreëerde zandige terreinen. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Zeeuwse Delta ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A138

Strandplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 paren.

Toelichting

Strandplevieren broeden tegenwoordig verspreid langs de Westerschelde in relatief bescheiden aantallen: maximaal 40 paren met een uitschieter in 1999 van 55 paren. Begin 80-er jaren konden nog circa 80 paren worden geteld. De meeste paren broeden nu langs de kust van Zuid-Beveland. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd (gebaseerd op 5 jaarsgemiddelden) vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A176

Zwartkopmeeuw

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van tenminste 400 paren.

Toelichting

Vanaf 1981 broeden geregeld enige zwartkopmeeuwen langs de Westerschelde; soms net binnendijks. Eind 90-er jaren ontstond een flinke kolonie op het Zuidgors bij Ellewoutsdijk: 86 paren in 2001. In het gehele gebied fluctueerde het aantal paren tussen 1999-2003 tussen 3 en 87 paren. Gezien de gunstige landelijke staat van instandhouding is behoud voldoende. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

- A191 Grote stern**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 4.000 paren.
Toelichting De grote stern broedt verspreid over het Deltagebied in een beperkt aantal kolonies die geregeld van plaats wisselen. Het is daarom van groot belang op meerdere locaties waar de soort recentelijk heeft gebroed aandacht te besteden aan behoud van het leefgebied. De populatie van de grote stern in Zuidwest-Nederland en aangrenzend België moet als één geheel worden beschouwd. Op de Hooge Platen werd een kolonie gesticht in 1987. In de jaren daarna groeide de kolonie langzaam, ten dele ten koste van de kolonie op de Hompelvoet. Hoogste aantal werd geteld in 2002: 4.600 paren. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.
- A193 Visdief**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 6.500 paren.
Toelichting Van oudsher broeden rond de 1.000 paren visdieven in de Westerschelde. Op het dieptepunt in de 60-er jaren hooguit enkele 100-den. Daarna trad sterk herstel op via circa 500 paren in begin 80-er jaren tot ten minste 1.000 rond de eeuwwisseling (maximaal 1545 in 2000. De Hooge Platen zijn in toenemende mate van belang als broedplaats met in 2002 1.100 paren.
Ook op Saeftinghe is de visdief van oudsher een broedvogel in enkele 100-den paren (bijvoorbeeld 400 paren in de 70-er jaren). Na een niveau van ten minste 300 paren begin 80-er jaren liepen de aantallen weer op. De stand op Saeftinghe kenmerkt zich door sterke fluctuaties: in de periode 1987-2000 minimaal 283 (2000) en maximaal 522 paren (1991). In 2001 en 2002 werden zeer afwijkende aantallen vastgesteld: respectievelijk 869 en 71. Het uitzonderlijk lage aantal in 2002 wordt geweten aan het weinig voorhanden zijn van de favoriete nestlocaties in de vorm van pakketten “veek” (opgespoeld plantenmateriaal dat bij hoge waterstanden gaat drijven). Voor het gebied als geheel bedroeg het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 1600 met een maximum van 1969 in 2001. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.
- A195 Dwergstern**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 300 paren.
Toelichting In vroeger jaren kwamen doorgaans <50 paren dwergsterns tot broeden in de Westerschelde. Op het dieptepunt van de populatie in de 60-er jaren kwamen slechts enkele paartjes tot broeden. Daarna is herstel van de populatie opgetreden tot een maximum van 203 paren in 1987. In het

afgelopen decennium kwamen jaarlijks circa 100 paren tot broeden (maximaal 140 in 1997). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A272 Blauwborst

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 450 paren.

Toelichting Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. De oudste aanwijzing voor broeden van de blauwborst (tevens voor Zeeland) stamt uit 1947. Pas vanaf de 60-er jaren werd het een regelmatige broedvogel en vanaf de 70-er jaren is de stand sterk toegenomen. In 1997 werden circa 620 paren geteld. Vooral in de rietruigten van Saeftinghe is de blauwborst inmiddels een talrijke broedvogel.

4.6 Vogelrichtlijn: Niet broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral een wintergast, met de hoogste aantallen in oktober-februari, net als in de rest van de zoute delta (m.u.v. Voordelta). Vroeger kwam een veel scherpere piek voor in januari. De populatie is afgenomen sinds midden jaren negentig, maar daarvoor bestonden sterke fluctuaties. Het patroon vertoont overeenkomsten met dat van middelste zaagbek en nonnetje en wijkt op vergelijkbare wijze af van het patroon in de andere deltawateren, zodat waarschijnlijk veranderingen in de beschikbaarheid van vis in de Westerschelde een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A026 Kleine zilverreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zilverreigers zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. is na de Grevelingen levert na de Westerschelde de grootste bijdrage in Nederland. De soort is het hele jaar aanwezig, maar met een sterke piek in augustus/september. Saeftinghe is één van de bolwerken, de reigers jagen hier op vis en garnalen. De kleine zilverreiger is aanwezig sinds begin jaren negentig en sindsdien snel toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en

slaapplaats. Vooral in Saefthinghe bevinden zich hoge aantallen in september. In de loop van de jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A041   **Kolgans**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 380 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting   Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting en de trendanalyse hebben betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaats is van regionale betekenis. Aantallen fluctueren, maar met een negatieve trend. Het aantal slapende vogels is groter dan het aantal foeragerende vogels, tot de orde van grootte van 4000 vogels. Deze vogels zijn vooral afkomstig uit Zeeuws-Vlaanderen en Zuid- Beveland. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A043   **Grauwe gans**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting   Aantallen grauwe ganzen zijn van grote nationale en grote internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De slaapplaatsfunctie, van regionale betekenis, betreft vooral de grauwe ganzen die in Zeeuws-Vlaanderen foerageren. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Westerschelde & Saefthinghe, het Haringvliet en het Hollands Diep leveren de grootste bijdrage voor de grauwe gans in Nederland. Sinds midden jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, recent lijken de aantallen af te vlakken, waarbij in Saefthinghe aantallen van 50.000-75.000 vogels zijn bereikt (circa 30% van de internationale populatie). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A048   **Bergeend**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting   Aantallen bergeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage. Net als in de Voordelta, maar in tegenstelling tot de andere zoute deltawateren gaat het vooral om een (na)zomervogel, met hoge aantallen in juni-oktober. Er is geen dip in augustus voor de ruitrek, hoewel een deel wel wegtrekt (Waddenzee), maar een toenemend aantal, recent 4000-10.000 vogels, blijft tegenwoordig om in het gebied zelf te ruien. Sinds het begin van de jaren negentig is er een doorgaande populatietoename, die sterker is dan in de andere zoute deltawateren. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

- A050 Smient**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De slaapplaats is van regionale betekenis. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage. De soort is een wintergast, hoogste aantallen aanwezig in september-maart. De smient komt sterk geconcentreerd voor in Saeftinghe, waar 30.000-50.000 vogels overwinteren. Sinds de jaren tachtig is de populatie toegenomen met een factor drie, sterker dan in de andere zoute deltawateren, maar recent heeft een kentering plaatsgevonden, waardoor deze voorsprong weer verdwijnt. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A051 Krakeend**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar aanwezig, maar vooral in het winterhalfjaar, met een doortrekpiek in september en hoogste aantallen in december-februari. De populatie is toegenomen zoals bijna overal, maar minder sterk dan in Grevelingen en Oosterschelde, waar de absolute aantallen tegenwoordig aanzienlijk hoger zijn dan in de Westerschelde. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A052 Wintertaling**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen wintertalingen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert na de Waddenzee, Lauwersmeer en Oostvaardersplassen de grootste bijdrage. Binnen het gebied komt de soort geconcentreerd voor in Saeftinghe. De wintertaling is vooral aanwezig in de winter, hoogste aantallen in september-maart. De populatie is toegenomen, weliswaar met sterke fluctuaties. De aantalsontwikkeling vertoont overeenkomsten met die van andere grondeleenden (verhoogde aantallen sinds 2000/01 zoals ook bij wilde eend (A053), pijlstaart (A054), slobbeend (A056), krakeend (A051)), zodat veranderingen in voedselhabitat waarschijnlijk een rol spelen. Bij enkele van deze soorten is dit patroon echter ook in andere wateren zichtbaar. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
- A053 Wilde eend**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.700 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen wilde eend zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage. De soort is het hele jaar aanwezig, maar

met lage aantallen in maart-mei. De aantalsontwikkeling vertoont overeenkomsten met die van andere grondeleenden (verhoogde aantallen sinds 2000/01 zoals ook bij wintertaling (A052), pijlstaart(A054), slobbeend (A056), krakeend (A051)), zodat veranderingen in voedselhabitat waarschijnlijk een rol spelen. Bij enkele van deze soorten is dit patroon echter ook in andere wateren zichtbaar. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054

Pijlstaart

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen pijlstaarten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage. De soort is een wintergast, aanwezig in september-maart, hoogste aantallen in oktober-januari, met een beperkte doortrekkiepiek in oktober. De aantalsontwikkeling vertoont overeenkomsten met die van andere grondeleenden (verhoogde aantallen sinds 2000/01 zoals ook bij wilde eend (A053), wintertaling (A052), slobbeend (A056), krakeend (A051)), zodat veranderingen in het voedselhabitat waarschijnlijk een rol spelen. Bij enkele van deze soorten is dit patroon echter ook in andere wateren zichtbaar. De toename wordt bij de pijlstaart mede veroorzaakt door verbreding van het seizoen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056

Slobbeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de slobbeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni/juli en doortrekkiepieken in september en maart/april. De aantallen zijn laag in vergelijking met andere deltawateren, ook in Saeftinghe. De aantalsontwikkeling vertoont overeenkomsten met die van andere grondeleenden (verhoogde aantallen sinds 2000/01 zoals ook bij wilde eend (A053), pijlstaart (A054), wintertaling (A052), krakeend (A051)), zodat veranderingen in het voedselhabitat waarschijnlijk een rol spelen. Bij enkele van deze soorten is dit patroon echter ook in andere wateren zichtbaar. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A069

Middelste zaagbek

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de middelste zaagbek o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een wintergast, aanwezig in oktober-april, met hoogste aantallen in december-maart. Sinds midden jaren negentig is de populatie nogal afgenomen in een patroon dat overeenkomsten vertoont met dat van fuut (A005) en nonnetje (A068) en op vergelijkbare wijze afwijkt van het patroon in de andere deltawateren, zodat waarschijnlijk veranderingen in de beschikbaarheid van vis in de

Westerschelde een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A075 Zearend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen zeearenden zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen voor de zeearend in Nederland. Populatieaantallen lijken toe te nemen, maar de gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A103 Slechtvalk

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen slechtvalken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft één van de belangrijkste gebieden voor de slechtvalk in Nederland. Aantallen lijken stabiel, maar de gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A130 Scholekster

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen scholeksters zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de scholekster na de Waddenzee en Oosterschelde de grootste bijdrage. De soort foerageert in het intergetijdegebied en overtijt met name op de Hooge Plaaten, in minder mate op Ossensse en Braakmanhaven. Het seizoensverloop is vergelijkbaar met in de Oosterschelde, met hoogste aantallen in augustus-februari. De populatieontwikkeling is echter heel anders, met tijdelijk verhoogde aantallen in het midden van de jaren negentig in plaats van een meer doorgaande afname zoals in de Oosterschelde. Een abrupte afname van 1998/99 op 1999/2000 suggereert een afname van de draagkracht, maar de aantallen zijn niet lager dan in de tweede helft van de jaren tachtig en de afname is inmiddels gestabiliseerd. Ondanks de bijdrage van de Westerschelde aan de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is gekozen voor behoud, omdat herstel van het leefgebied niet realistisch lijkt.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 540 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kluten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het levert gebied voor de kluut na de Waddenzee en Oosterschelde de

grootste bijdrage. De soort is het hele jaar present, maar met duidelijke doortrekpieken in oktober/november en maart/april en zonder zwaartepunt in het voorjaar zoals in de Oosterschelde. Het aantalsverloop vertoont een toenemende tendens, maar met sterke fluctuaties en is niet significant. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A137

Bontbekplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen bontbekplevieren zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage voor de populatie die naar West/Zuid-Afrika trekt. Voor de populatie die in West-Europa en Noord-Afrika levert het gebied de grootste bijdrage na de Waddenzee en de Oosterschelde. De soort is grotendeels doortrekker met een scherpe piek in aantallen in september die wordt toegeschreven aan de eerstgenoemde populatie, evenals de hoogste van de twee veel lagere voorjaarspieken in mei. Een eerdere, nog lagere maar wel afzonderlijke piek in maart, wordt toegeschreven aan de eerstgenoemde populatie. Deze populatie beleefde een dal in de eerste helft van de jaren negentig maar herstelde zich daarna, om de laatste jaren weer wat af te nemen. Over het geheel is sprake van een beperkte afname. Ondanks grote fluctuaties is er een overeenkomst met het aantalsverloop in de verschillende zoute deltawateren, zodat het waarschijnlijk is dat de oorzaken van de veranderingen ten minste gedeeltelijk buiten de delta liggen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A138

Strandplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen strandplevieren zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert de grootste bijdrage voor de strandplevier in Nederland. De soort is aanwezig in het zomerhalfjaar, maar net als in de Oosterschelde met een sterk accent op de periode van de najaarstrek, met een scherpe piek in augustus. Eind jaren tachtig is de populatie fors afgenomen, deze afname heeft zich na een onderbreking in het midden van de jaren negentig, in de recente jaren voortgezet. De aantallen doortrekkers in Nederland worden grotendeels bepaald door de omvang van de eigen broedpopulatie en de afname is voor een groot deel een gevolg van verlies aan geschikte broedgebieden. De draagkrachtschatting is berekend over de periode 1987-88, de beschikbare jaren voor de grootste landelijke afname. De draagkrachtschatting is berekend over de periode na de grootste landelijke afname, 1989-2003.

- A140 Goudplevier**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen goudplevieren zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De soort is aanwezig in het winterhalfjaar. De hoogste aantallen komen voor in oktober-februari, met een sterke piek in november, net als elders in de zoute delta. De voorjaarspiek van februari/maart komt in de Westerschelde minder naar voren. Net als in de Oosterschelde en beantwoordend aan het landelijke beeld van de monitoringsgebieden, vertoont het aantalsverloop een toename sinds begin jaren negentig. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding heeft zijn oorsprong in een afname van de (veel grotere) aantallen in de landelijke gebieden buiten het monitoringsnetwerk. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.
- A141 Zilverplevier**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.500 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen zilverplevieren zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de zilverplevier na de Waddenzee, Noordzeekustzone en de Oosterschelde de grootste bijdrage in Nederland. De soort is het hele jaar present met lage aantallen in juni/juli en doortrekpieken in september en mei, maar ook relatief hoge aantallen overwinteraars. De voorjaarpiek is meer prominent aanwezig dan in de Oosterschelde. Rond midden jaren negentig waren tijdelijk verhoogde aantallen aanwezig. Het patroon lijkt sterk op dat van de Oosterschelde, en is in een wat positievere variant ook in de Waddenzee terug te vinden, zodat de oorzaken ten minste voor een deel buiten Nederland zullen liggen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A142 Kievit**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.100 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Het gebied heeft voor de kievit o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het betreft een concentratiegebied met de grootste bijdrage voor de kievit na de Waddenzee en de Oosterschelde (verspreiding echter diffuus). Populatieaantallen zijn sinds de jaren tachtig verdubbeld. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

- A143 Kanoet**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen kanoeten waren in 1993-97 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De betekenis van het gebied is ondergeschikt aan die van de Waddenzee en de Oosterschelde, maar het betreft wel het derde foerageergebied van de kanoet in Nederland. Op de hoogwatervluchtplaats overwinteren in de regel enkele duizenden vogels op de Hooge Platen. De hoogste aantallen komen voor in de winter, oktober-februari, betreffende ondersoort *islandica*. De ondersoort *canutus* trekt door in veel lagere aantallen in augustus. Er is een kleine voorjaarspiek in mei. De aantallen laten een beperkte afname zien die echter binnen het deltagebied bijna verwaarloosbaar is t.o.v. de doorgaande toename in de Oosterschelde. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gekozen voor behoud gezien de toename in de delta en omdat herstel van leefgebied niet realistisch lijkt.
- A144 Drieteenstrandloper**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.000 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen drieteenstrandlopers zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert na de Waddenzee en de Noordzeekustzone de grootste bijdrage. De soort is het hele jaar aanwezig, maar met lage aantallen, tot afwezig in juni/juli en een zeer sterke voorjaarspiek in mei; de najaarspiek die m.n. in de Oosterschelde duidelijk optreedt is hier veel minder prominent. Het aantalsverloop vertoont een sterke toename, net als in de Oosterschelde en de Voordelta. De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gebaseerd op een negatieve trend maar op verstoring door recreatiedruk in het leefgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
- A149 Bonte strandloper**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15.100 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen bonte strandlopers zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de bonte strandloper na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage. De soort is een wintergast, met hoogste aantallen in november-januari. Populatieaantallen zijn stabiel, maar net als bij een aantal andere soorten met schijnbaar cyclische fluctuaties die sterk overeenkomen met die van de Oosterschelde en die waarschijnlijk worden gestuurd door strenge winters (via invloed daarvan op voedselbeschikbaarheid). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

- A157 Rosse grutto**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.200 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Het gebied heeft voor de rosse grutto o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De betekenis van het gebied is ondergeschikt aan die van de Waddenzee en de Oosterschelde, maar het betreft wel het derde foerageergebied van de rosse grutto in Nederland. De soort foerageert in de intergetijdegebieden, overtijt met name op de Hooge Platen. De rosse grutto overwintert ook in het gebied, maar hogere aantallen komen voor tijdens de najaarstrek in augustus en sterk verhoogde aantallen tijdens de voorjaarstrek in mei. De aantallen zijn net als in de Oosterschelde en de Voordelta opvallend stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A160 Wulp**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen wulpen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de wulp de grootste bijdrage na de Waddenzee en Oosterschelde, maar bij aanzienlijk lagere aantallen. Vanuit het intergetijdegebied wordt voornamelijk op de Hooge Platen overtijt. Het seizoensverloop vertoont net als in de Oosterschelde een grote doortrekkie in augustus/september, wat lagere aantallen overwinteraars en een voorjaarspiek in januari-maart, lager dan de najaarspiek. Populatieaantallen zijn stabiel met enige fluctuatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A161 Zwarte ruiter**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 270 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen zwarte ruiters zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de zwarte ruiter na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage. Saeftinghe is verreweg het belangrijkste deel van het gebied, in mindere mate ook de Inlaag 1887 bij Ellewoutsdijk. De soort is een doortrekker, komt sterk geconcentreerd voor in de nazomer/herfst, hoogste aantallen in juli-september en een piek in juli/augustus. De soort is in dit gebied duidelijk eerder aanwezig dan in de Oosterschelde. Er zijn veel lagere aantallen tijdens de voorjaarstrek in april/mei. De aantallen zijn min of meer stabiel, mogelijk een lichte toename, met sterke fluctuaties die overeenkomsten vertonen met die in de Oosterschelde en doen denken aan die van andere soorten (bonte strandloper (A137); effecten strenge winters). De zwarte ruiter heeft een voorkeur voor de meest slikkige gebieden. Behoud van de

huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A162

Tureluur

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen tureluurs zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert voor de tureluur na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage. De hoogste aantallen zijn aanwezig in de zomer, met een sterke piek in juli en een kleinere in april. De aantallen vertonen geen duidelijke trend, maar fluctueren in een patroon dat vergelijkbaar is met dat van de Oosterschelde en met de patronen van de zwarte ruiter (A161) en de bonte strandloper (A149), hetgeen suggereert dat fluctuaties in voedselaanbod en/of strenge winters een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A164

Groenpootruiter

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen groenpootruiters zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage. Het seizoensverloop is vergelijkbaar met dat van de tureluur (A162), met een hoge piek tijdens de najaarstrek in augustus en een lage in mei, in de wintermaanden is de soort nagenoeg afwezig. Net als elders in de delta vertonen de aantallen een duidelijke toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A169

Steenloper

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen steenlopers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Het gebied levert na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage. De soort is het hele jaar present maar met lage aantallen in juni en juli. De aantallen lijken enigszins te zijn afgenomen, maar deze trend is niet significant. Gezien de beperkte bijdrage van de Westerschelde aan de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en omdat herstel van het leefgebied niet realistisch lijkt, is gekozen voor behoud.

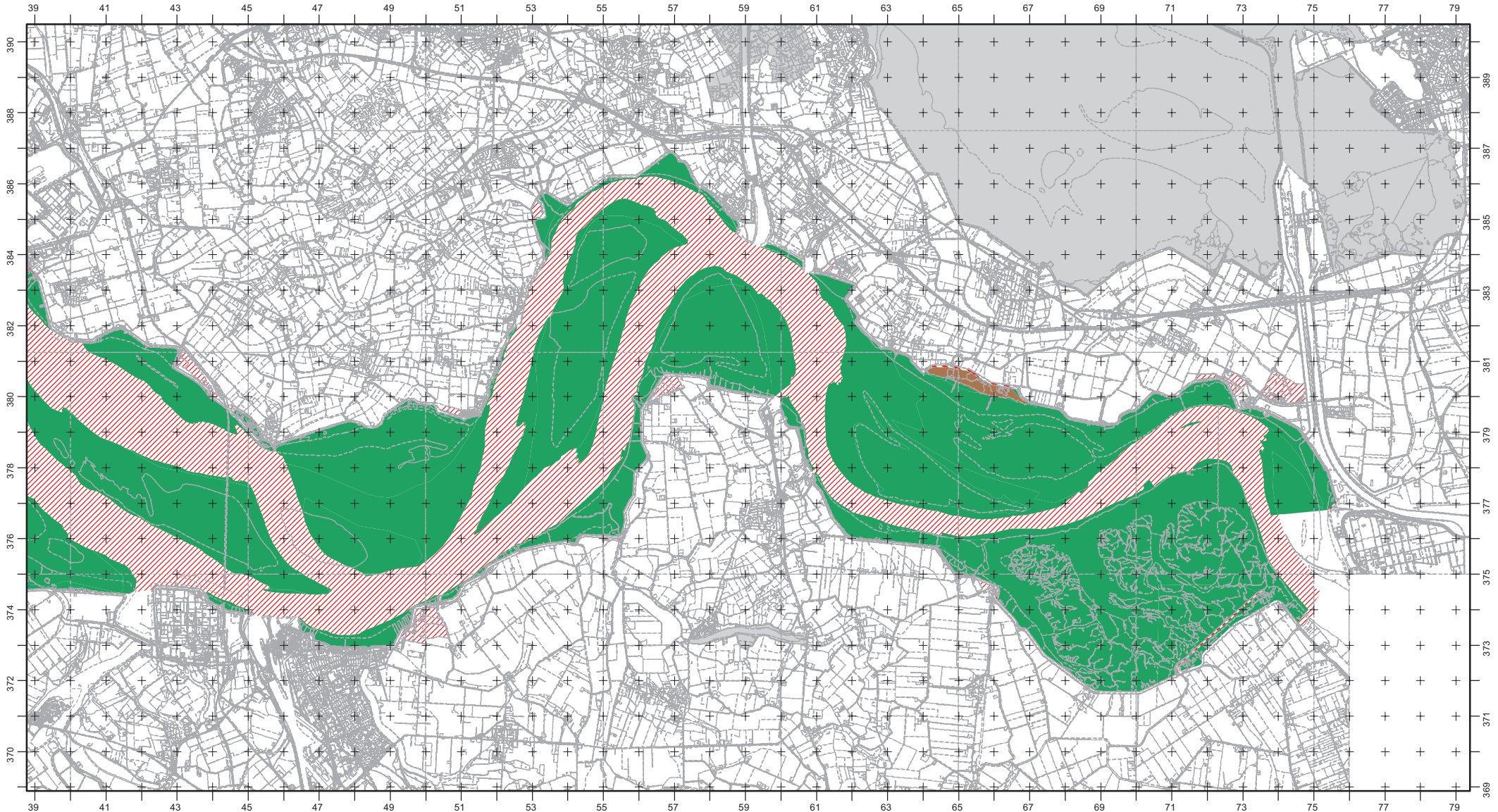
4.7 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe omvat drie beschermde natuurmonument(en), namelijk Schor van Waarde, Verdronken land van Saeftinghe en Verdronken Zwarte Polder. Verder omvat het Natura2000-gebied drie (voormalige) staatsnatuurmonument(en), genaamd Schor van Waarde, Verdronken land van Saeftinghe en Verdronken Zwarte Polder (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a,

derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

122. Westerschelde & Saeftinghe, overzichtskaart (oostblad), uitbreiding met vaargeulen

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

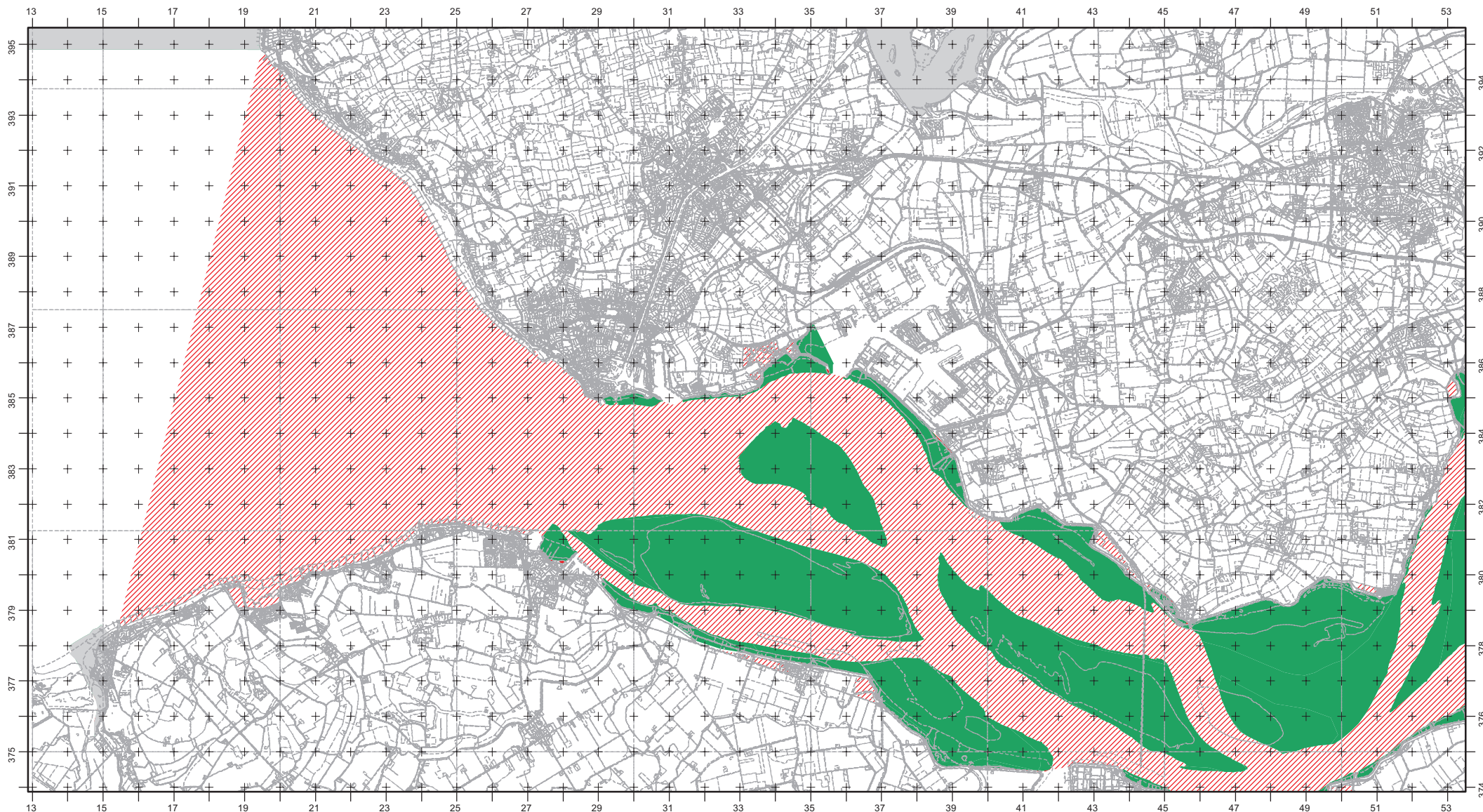
Productie: Directie Kennis

Legenda

- VR
- VR+BN
- VR erf
- HR
- HR+BN
- VR erbij
- VR+HR
- VR+HR+BN
- ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

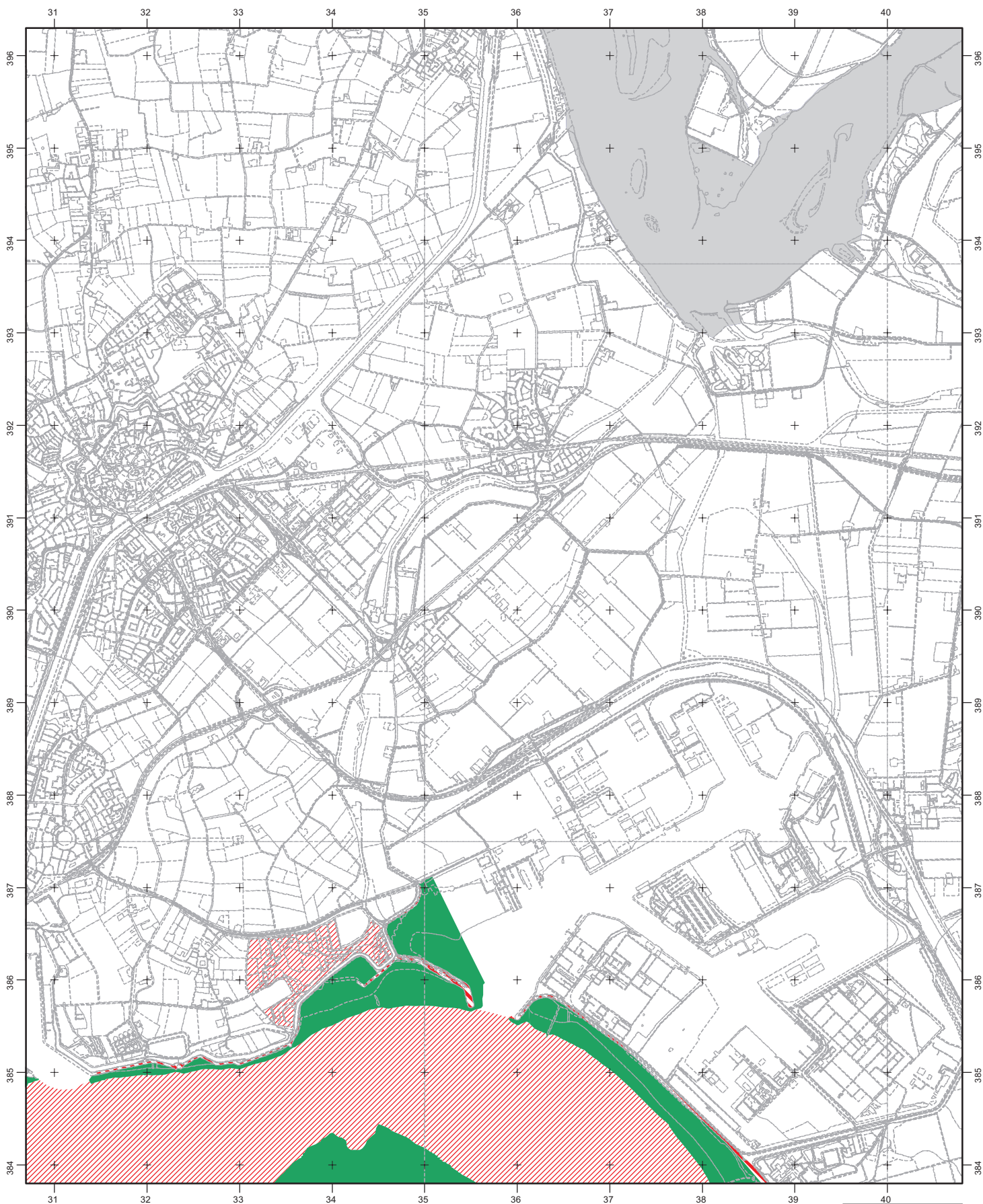
Legenda

- VR
- HR
- VR+HR
- VR+BN
- HR+BN
- VR+HR+BN
- VR erf
- VR erbij
- ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 03, uitbreiding Rammekenshoek

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

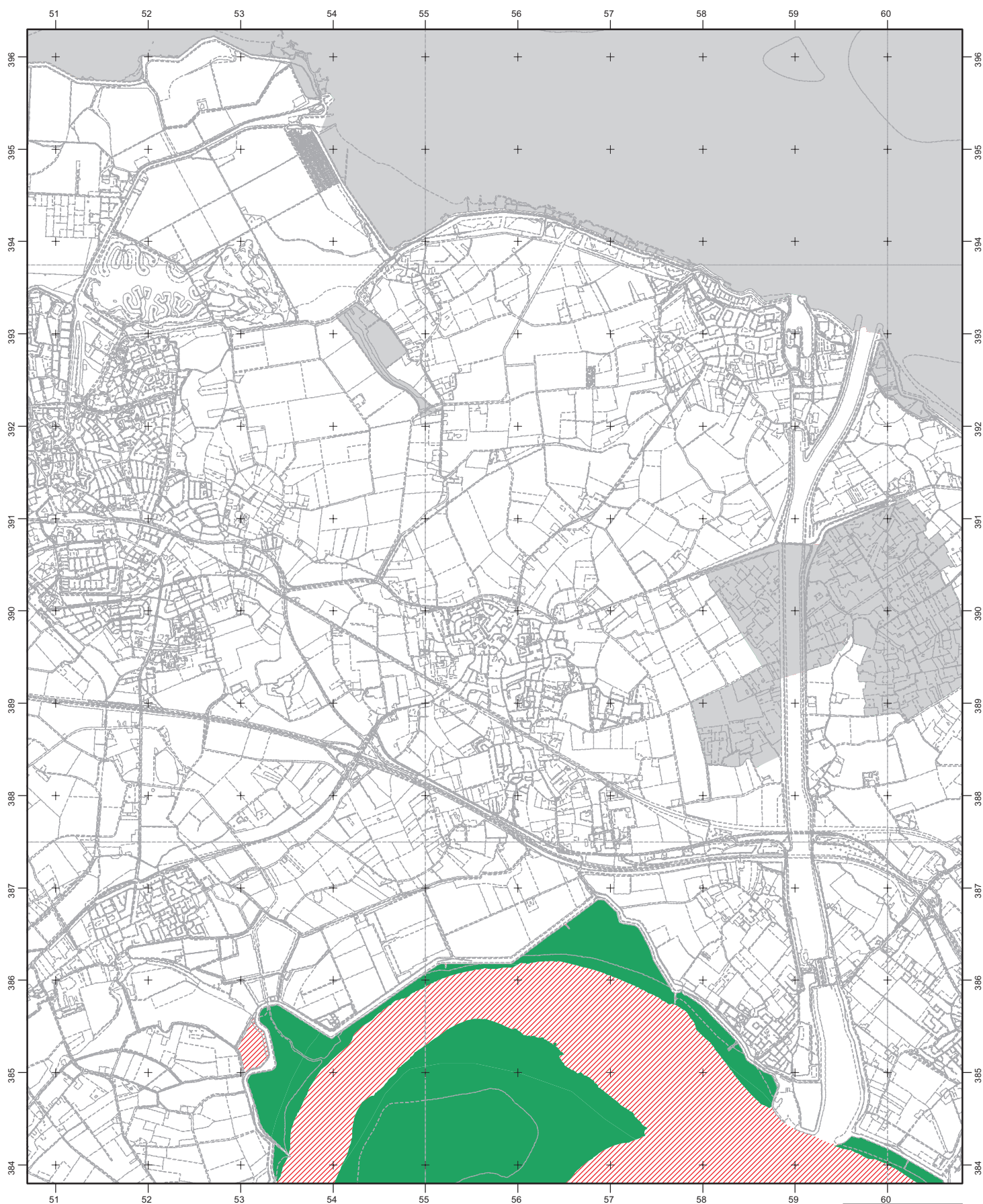
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

0 1000
 Meters

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 04, uitbreiding Boonepolder

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

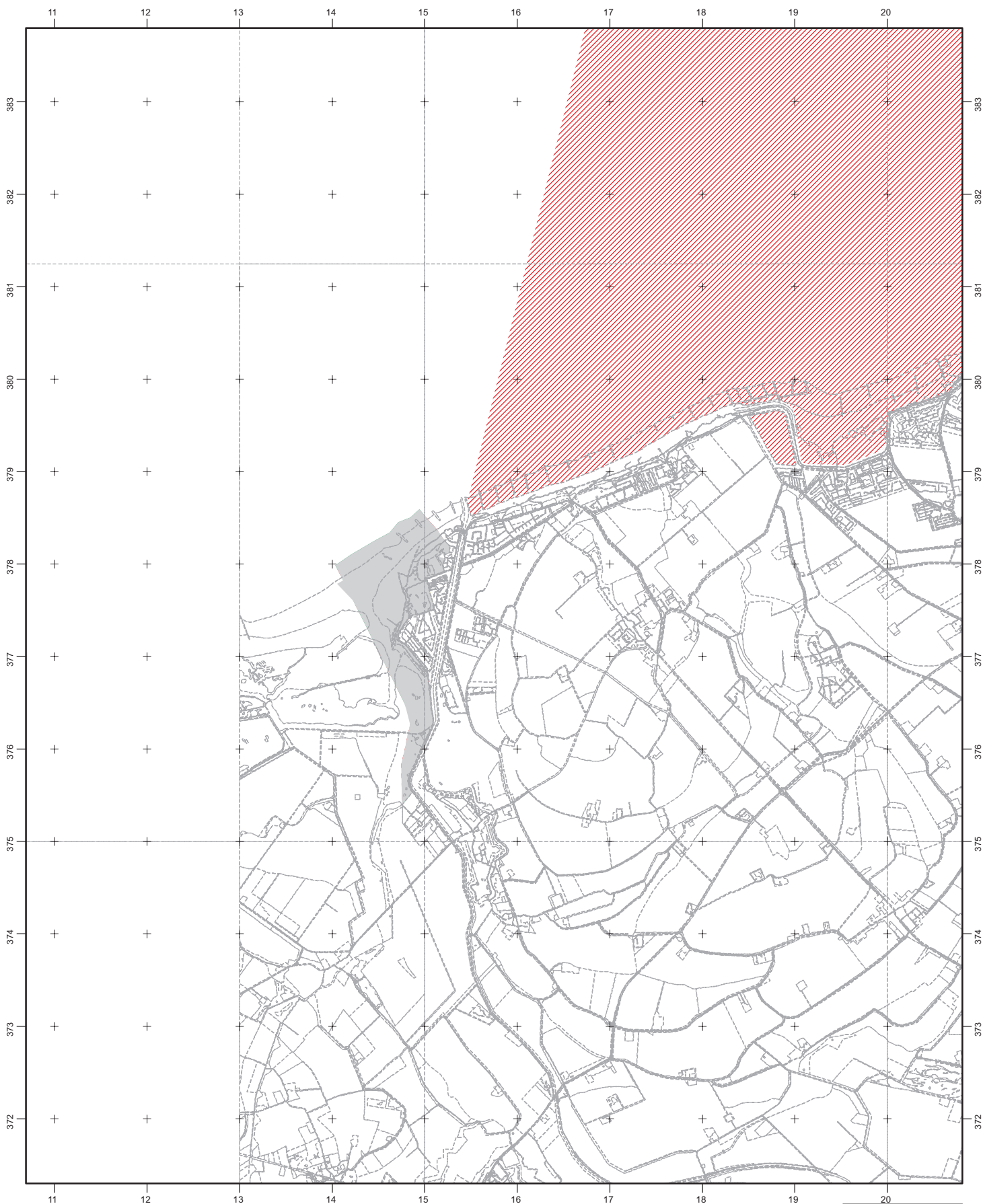
VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

0 1000
 Meters

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 05, uitbreiding Zwarte Polder (en mondingsgebied)

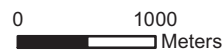
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

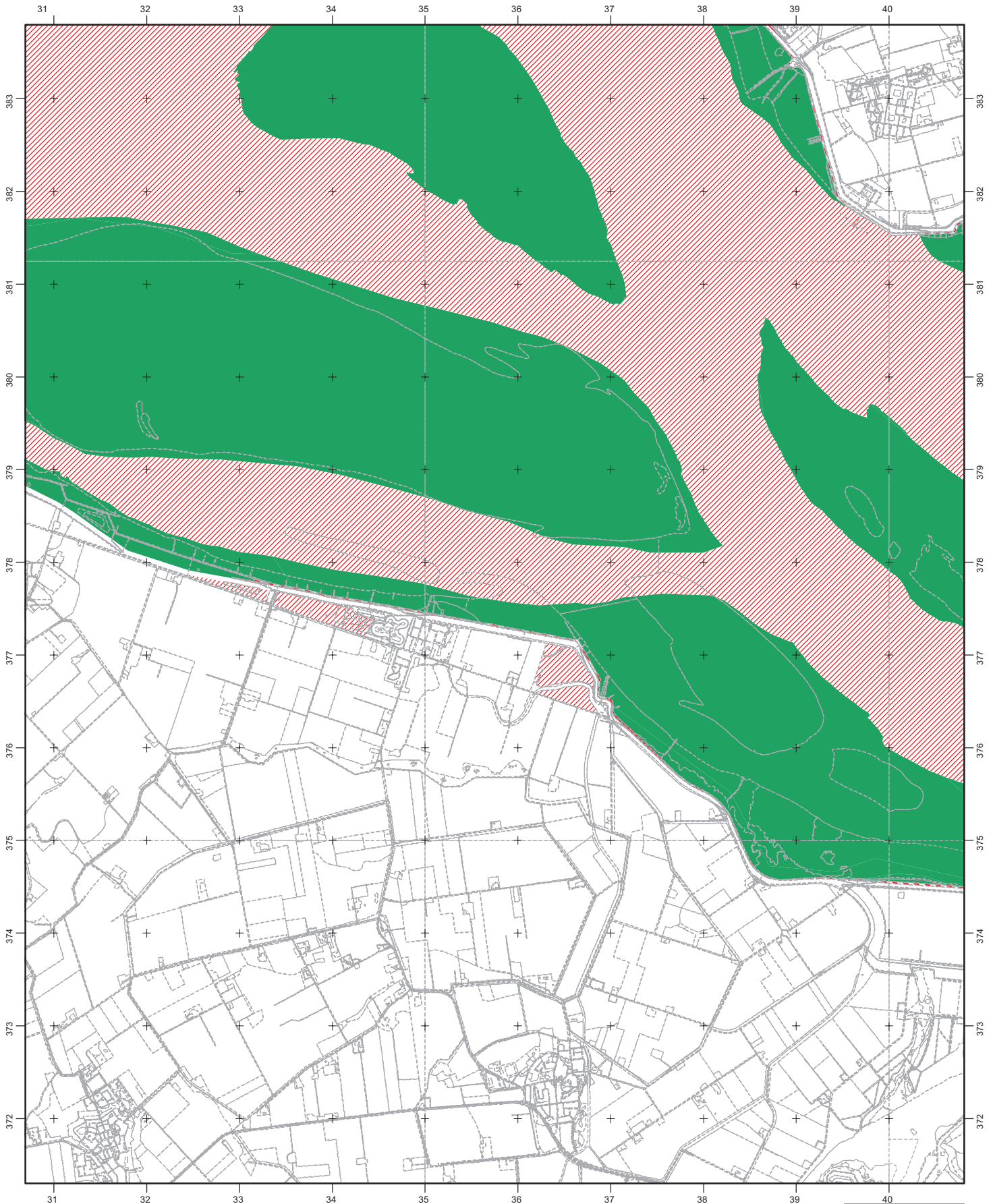
Legenda

- VR
- HR
- VR+HR
- VR+BN
- HR+BN
- VR+HR+BN
- VR eraf
- VR erbij
- ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 07, uitbreiding Inlagen bij Hoofdplaat en Plaskreek

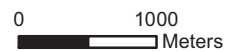
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

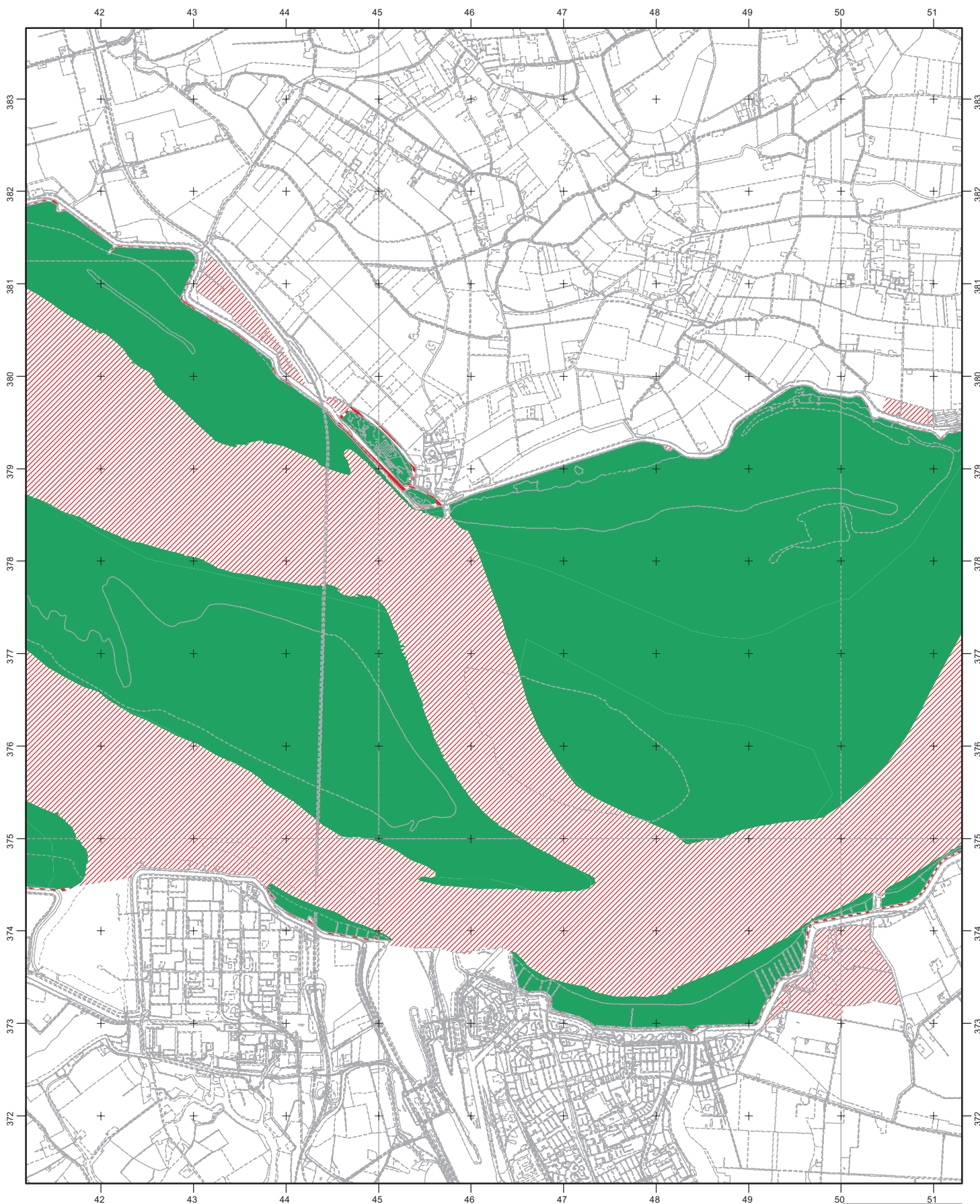
Legenda

- VR (blue square)
- HR (yellow square)
- VR+HR (green square)
- VR+BN (teal square)
- HR+BN (orange square)
- VR+HR+BN (brown square)
- VR eraf (red diagonal hatching)
- VR erbij (red diagonal hatching)
- ander natura2000-gebied (grey square)

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 8, uitbreiding Inlaag 2005, Scheldeoord en Margarethapolder

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

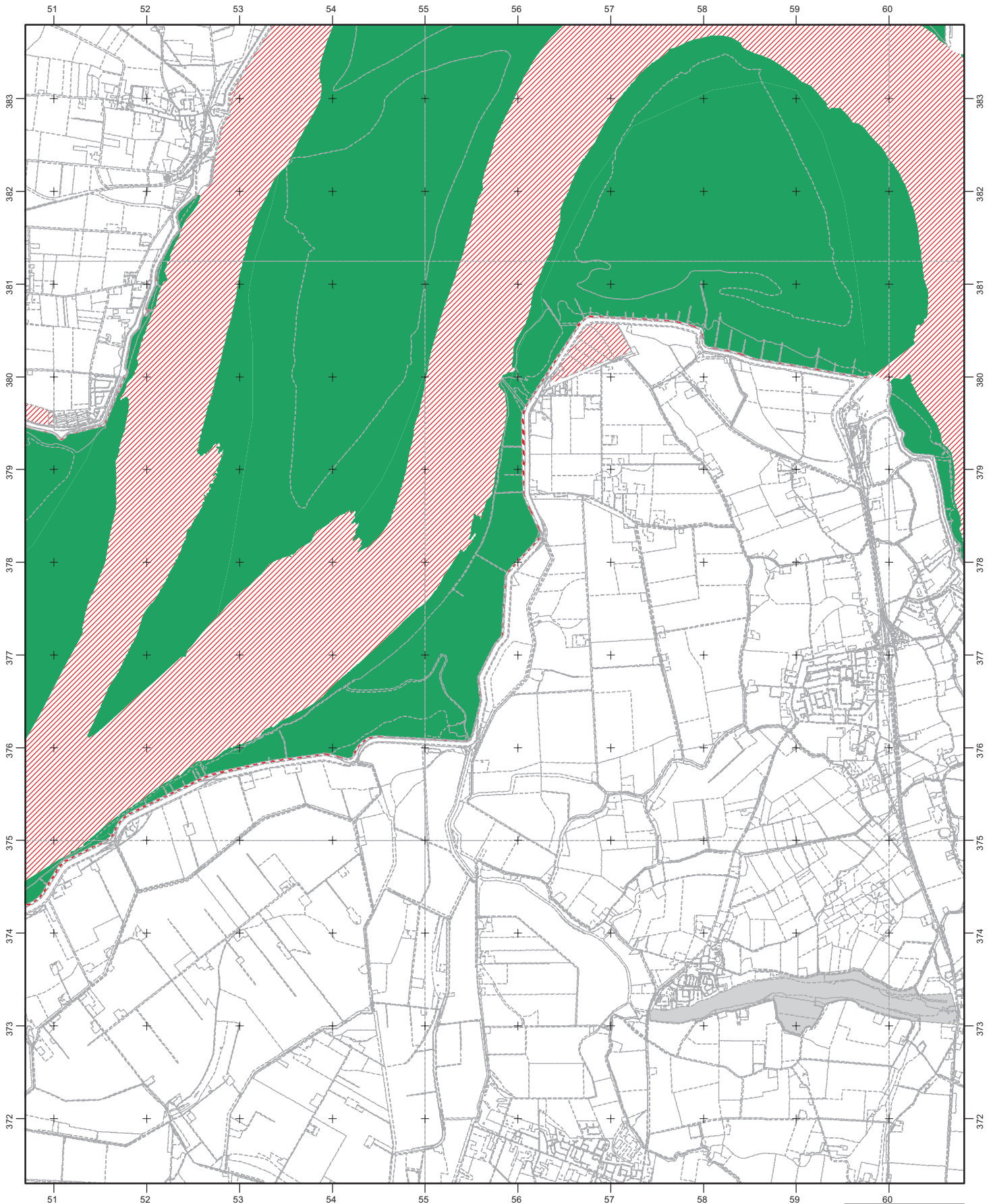
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 09, uitbreiding Schor van Ossenisse

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

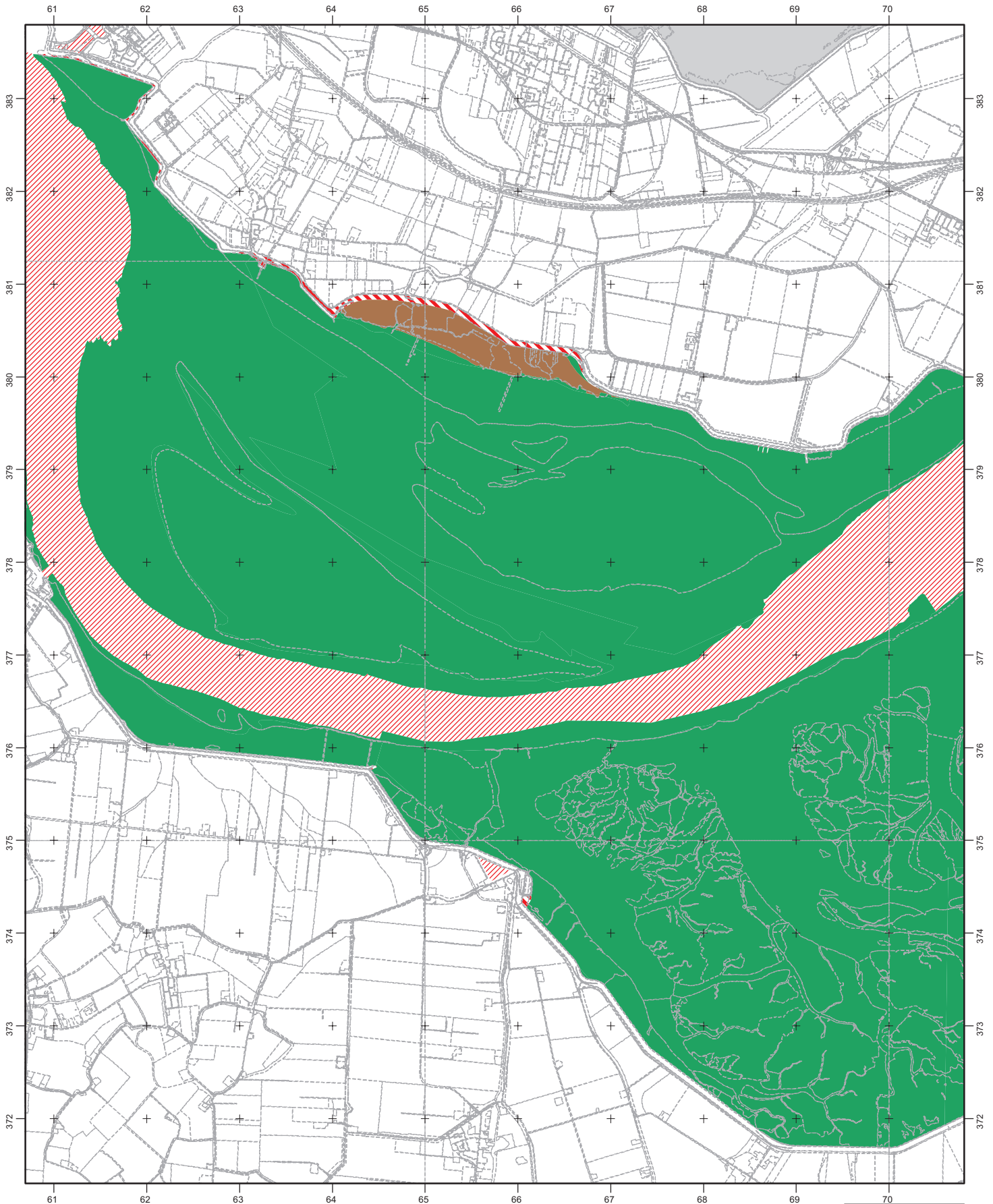
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 10, uitbreiding Den Inkel en Kleine Molenpolder

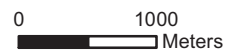
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

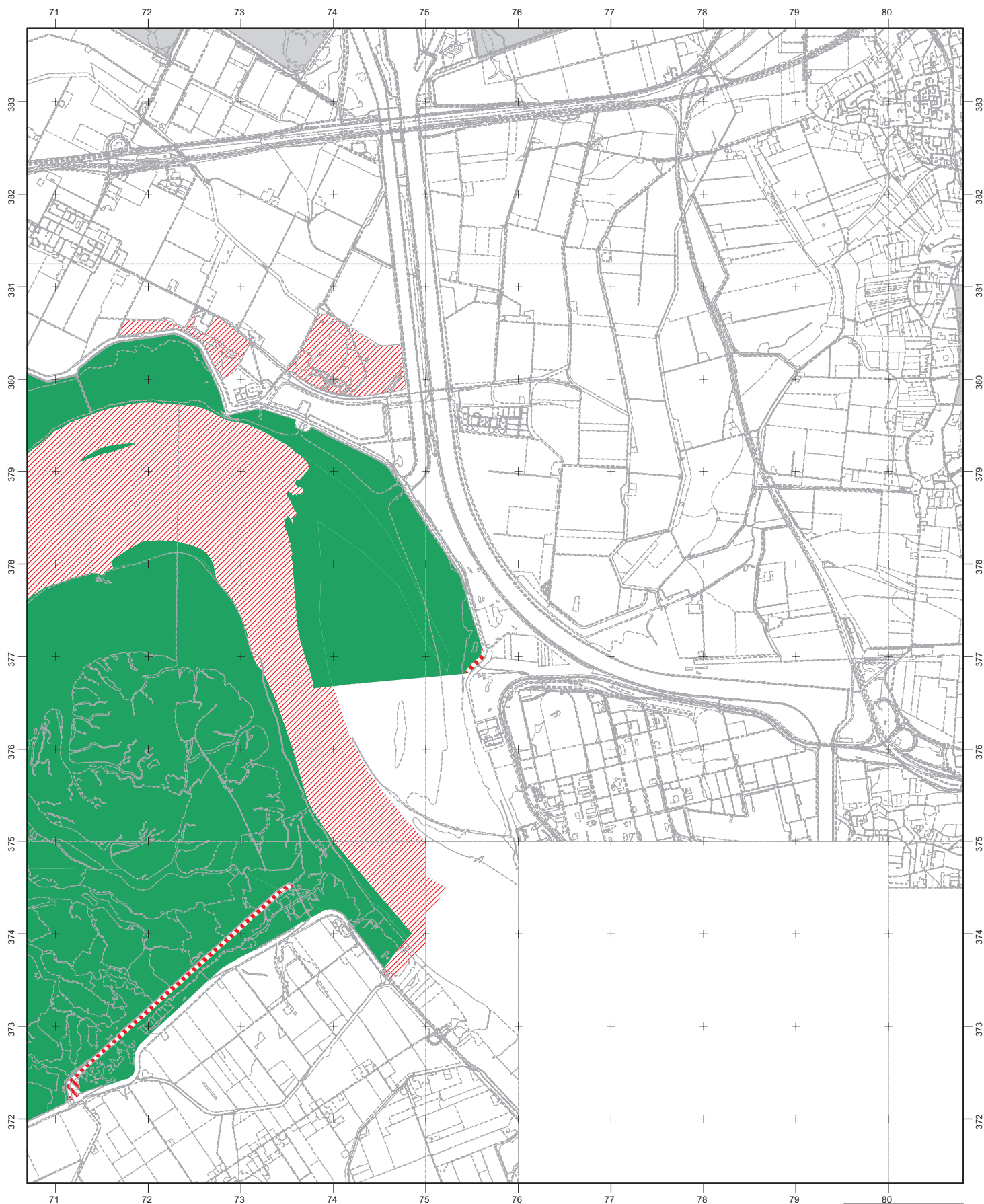
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

122. Westerschelde & Saeftinghe, kaartblad 11, uitbreiding Bathse Kreek en Bathse Schor

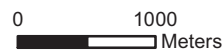
Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

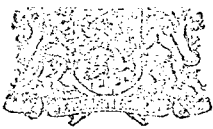
Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

30 JAN 1973

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

.In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

Gezien zijn beschikking van 2 februari 1972, NBOR/S-5773, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, tezamen vormende dat gedeelte van het zogenoemde Schor van Waarde, hetwelk ten noorden wordt begrensd door de teen van de zeedijk en ten zuiden door de lijn van normaal hoog water;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zeeland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967,572);

dat de natuurwetenschappelijke betekenis van dit natuurmonument wordt bepaald door zijn geografische en milieukundige positie;

dat na voltooiing van de Deltawerken de Westerschelde als een der laatste brakwaterestuaria van grote omvang in Nederland zal zijn overgebleven;

dat dan met name de tot zodanige estuaria behorende brakke schorren met de daarvoor kenmerkende levensgemeenschappen in het Deltagebied zeldzaam zullen zijn geworden;

dat het Schor van Waarde in de Westerschelde gelegen is in een specifiek overgangsmilieu van zout naar zoet water, waardoor het zowel een der meest oostelijk gelegen standplaatsen voor aan het zilte getijdemilieu gebonden plantesoorten vormt, als de meest westelijke vindplaats van niet aan de kustzone gebonden soorten;

dat ten gevolge van de massale ontwikkeling van lagere organismen, welke tot voedsel strekken, het natuurmonument rijk aan vogels is, in het bijzonder door het voorkomen van in verhouding tot de oppervlakte van het schor grote aantallen trekvogels en overwinterende vogels, en dat het tevens een geschikt biotoop vormt voor broedvogels;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, het geheel onderhevig zijn aan de invloeden van getijdewerking, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het brakke karakter van het Scheldewater ter plaatse;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Waarde, sectie C, nrs. 614, 618 en 619, en sectie E, nrs. 411, 415 en 703 t/m 705, alsmede de percelen, kadastraal bekend gemeente Rilland, sectie B, nrs. 1411 en 1412, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en deel uitmakende van het zogenoemde Schor van Waarde.

De Staatssecretaris voornoemd,
overeenkomstig de door de Staatssecretaris
geparafeerde minuut,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Viegen).

TOELICHTING

De inpoldering van het Schor van Waarde heeft enige jaren geleden een punt van uitvoerig regeringsberaad gevormd. Als resultaat daarvan heeft de Regering besloten, dat niet tot indijking van het Schor van Waarde diende te worden overgegaan. Op grond van die beslissing werd geen medewerking verleend aan inpoldering van deze gronden. In verband met genoemde regeringsbeslissing is thans het in particuliere eigendom zijnde deel van het Schor van Waarde aangewezen als beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet.

De begrenzing van het natuurmonument wordt in het noorden gevormd door de verbrede zeedijk en in het zuiden door de veranderlijke lijn van gemiddeld hoogwater.

Ten aanzien van deze begrenzing is het dienstig het volgende op te merken. Krachtens enerzijds de artikelen 651 en 652 en anderzijds de artikelen 577 en 578 van het Burgerlijk Wetboek behoren aan de eigenaar van de oever de gronden welke zijn aangegreed tot boven de lijn van normaal hoogwater, tenzij gebleken is van een bijzondere titel van eigendom als bedoeld in artikel 577 B.W.

Bij een onderzoek naar de eigendomstoestand van de in het Schor van Waarde gelegen buitengronden is gebleken, dat voor het gedeelte van het schor hetwelk gelegen is in de voormalige gemeente Waarde de oëvereigenaren geen recht zouden kunnen doen gelden op beneden normaal hoogwater gelegen gronden.

Hier valt de grens van het natuurmonument samen met de uiteraard beweeglijke grens tussen de eigendom van de oëvereigenaren en die van de Staat. Ten aanzien van het gedeelte van het schor dat gelegen is in de voormalige gemeente Rilland is gebleken, dat de oëvereigenaar een beroep kan doen op artikel 577, slot, B.W. door een verkregen recht van aanwas, hetwelk aan de rechthebbende ook de eigendom van de tussen de hoogwater- en laagwaterlijn gelegen gronden toekent. Ook voor dit gedeelte van het natuurmonument is als zuidelijke begrenzing de lijn van normaal hoogwater aangehouden. Aanwijzing van de gronden tussen de lijnen van normaal hoogwater en die van normaal laagwater ligt voorshands niet in de bedoeling.

In het oostelijk deel van het schor is een perceel, hoewel gelegen onder de lijn van normaal hoogwater, niet in de aanwijzing betrokken aangezien het eigendom is van de Staat en als zodanig buiten de aanwijzing tot beschermd natuurmonument moet worden gelaten. Het komt juist voor, gezien de grootte van dit perceel (51 are), aanwijzing hiervan als staatsnatuurmonument achterwege te laten.

De urgentie om het onderhavige schor te beschermen is groot. Na voltooiing van de Deltawerken zal de Westerschelde een van de laatste brakwaterestuaria van grote omvang in Nederland zijn, zodat de aan de zodanige estuaria gebonden brakke schorren zeldzaam zullen zijn geworden.

Het Schor van Waarde is in de Westerschelde gelegen in een specifiek overgangsmilieu van zout naar zoet water, waardoor het zowel een der meest oostelijk gelegen groeiplaatsen van typische zoutplanten zoals zeekraal, Engels gras en lamsoor vormt, als wel de meest westelijke vindplaats van niet aan de kustzone gebonden soorten. De omstandigheid, dat deze planten hier kennelijk aan de grens van hun bestaansmogelijkheden voorkomen, is van groot belang voor de bestudering van de invloeden, die de milieufactoren op de vegetatie uitoefenen.

De dierenwereld van het schor is een fraai voorbeeld van de levensgemeenschappen die in brakke getijdewateren worden aangetroffen. Sommige typische lagere brakwaterorganismen komen hier tot optimale ontwikkeling. Hun daardoor ontstane massale aanwezigheid heeft ten gevolge dat het schor een rijk fourageergebied voor vogels is. In verhouding tot de oppervlakte van het schor is met name de rijkdom aan trekvogels en overwinterende vogels groot. Het gebied dient als pleisterplaats voor eendachtigen als smient, wintertaling en pijlstaart, alsmede voor steltlopers als bonte strandloper, scholekster, zilverplevier en wulp.

Hoewel het aantal broedvogels tot dusver door voortdurende verstoring beperkt is gebleven, vormt het milieu van het schor in beginsel een geschikt biotoop voor broedvogels als tureluur en visdiefje.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen, die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, arken, caravans, living-vans en tenten;
- voertuigen berijden, stallen van voertuigen en bromfietsen;
- varen met speedboten;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten;
- aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van enige oppervlakteverharding;
- ontgronden, bodemverlagen, aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers ophogen, egaliseren, ontginnen en ploegen;
- verrichten van handelingen welke wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- handelingen welke wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen, kaden of aanlegplaatsen;
- aanbrengen of inrichten van havens;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse constructies, installaties of apparatuur;
- rapen van eieren;
- steken van pieren en zagers;
- snijden van lamsoor en zeekraal.

Ingeval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te Goes.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
overeenkomstig de door de Staatssecretaris
geparafeerde minuut,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Vliegen).

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende dat het hierna kadastraal omschreven gebied, tezamen met het in eigendom van de Staat toebehorende gebied vormende het zogenoemde "Verdronken Land van Saeftinge", van algemeen belang is zowel uit een oogpunt van natuurschoon als om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien op tweeërlei grond een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de natuurwetenschappelijke betekenis van dit natuurmonument wordt bepaald door zijn geografische ligging, zijn uitgestrektheid en zijn milieukundige positie;

dat de Westerschelde een der laatste brakwaterestuaria van grote omvang in Nederland is;

dat met name de tot zodanige estuaria behorende brakke getijdengebieden, met de daarvoor kenmerkende levensgemeenschappen, in het Deltagebied zeldzaam zijn geworden;

dat het Verdronken Land van Saeftinge een overgangsgebied vormt van water naar land, waarbinnen alle verschillende stadia van bodem- en reliëfvorming zoals zandplaten, slikken en schorren worden aangetroffen, met de voor elk van deze ontwikkelingsstadia kenmerkende levensgemeenschappen;

dat door bovengenoemde omstandigheden, zijn grote omvang en doordat het gebied zich volledig natuurlijk heeft kunnen ontwikkelen, het Verdronken Land van Saeftinge van groot belang is voor de studie van de vorming van

de Zeeuwse eilanden en van internationale betekenis als studiegebied voor de fundamentele kennis van geomorfologische processen;

dat als gevolg van de sterk uiteenlopende milieuomstandigheden in het natuurmonument naast typische zoutplanten ook soorten voorkomen die zich voornamelijk stroomopwaarts onder minder zoute omstandigheden kunnen ontwikkelen;

dat ook in de fauna van het water en de bodem zowel mariene als zoetwater-soorten worden aangetroffen en bovendien enkele soorten voorkomen, die specifiek zijn voor het brakke milieu van dit deel van de Westerschelde;

dat het natuurmonument voorts, als gevolg van de massale ontwikkeling van lagere organismen en de heersende grote rust, een belangrijk broedgebied vormt voor de kustbewonende vogelsoorten en bovendien van internationale betekenis is als fourage- en pleisterplaats voor grote aantallen steltlopers, eenden en ganzen;

dat het natuurschoon van het natuurmonument in het bijzonder wordt gevormd door zijn grote uitgestrektheid, het grillige patroon van zijn kreken en zijn door het ritme van eb en vloed veroorzaakte voortdurend wisselende aanblik;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de bodemopbouw, de geomorfologische structuur, het brakke karakter van het Westerscheldewater ter plaatse, het onderhevig zijn aan de getijbewerking, alsmede de in het algemeen voor de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 16 juni 1975, NLE/E-12483, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van een gedeelte van het "Verdronken Land van Saeflinge";

Gezien het omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zeeland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrijven, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

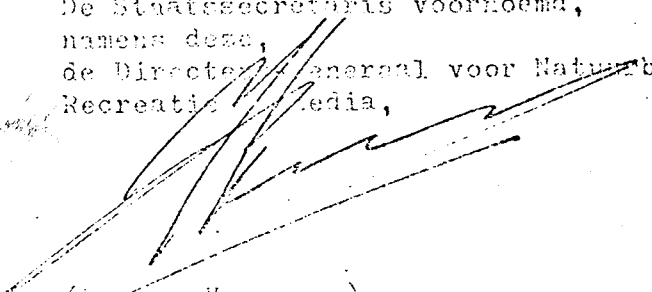
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied dat gevormd wordt door de percelen, kadastraal bekend gemeente Clinge, sectie C2, nrs. 1124 en 1125, sectie C3, nrs. 1345, 1567 en 1568, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BR16/3424 en deel uitmakende van het zogenoemde "Verdronken Land van Saeflinge".

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
de Directeur-generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Het Verdrooken Land van Saeftinge ligt in de gemeente Hulst aan de zuidelijke oever van de Westerschelde.

Dit uitgestrekte gebied ter grootte van ongeveer 3500 ha bestaat uit schorren, slikken en zandplaten, doorsneden door brede getijgeulen en wijdvertakte krekken. Het huidige schorrengebied is ontstaan door opslibbing van het ten dele weggeolagen oude polderland van Saeftinge, dat bij een stormvloed in 1570 overstromde en slechts ten dele opnieuw werd ingedijkt. Nu als gevolg van de uitvoering van de Deltawet en inpolderingen in het noordoostelijk deel van de Westerschelde, een groot deel van de overige brakwatergetijdegebieden in ons land verloren is gegaan zal het Verdrooken Land van Saeftinge als enig brak schorrengebied van grote omvang in noordwest Europa overblijven.

Door zijn ligging in een estuarium draagt het Verdrooken Land van Saeftinge daarvan alle specifieke kenmerken; als gevolg van het grote getijdeverschil en door windinvloed treden in het betrokken gedeelte van de Westerschelde zeer krachtige getijdestromen op, waardoor het zoute water van de Noordzee ver landinwaarts kan dringen.

Hoevel de afvoer van rivierwater ten opzichte van het vloedvolume gering is, kunnen hier echter toch nog relatief lage zoutgehalten optreden, zodat van een typisch brakwatergebied moet worden gesproken.

Doordat het Verdrooken Land van Saeftinge zich volledig natuurlijk heeft kunnen ontwikkelen is het gebied van groot belang voor de studie van de vorming van de Zeeuwse eilanden. Hierdoor en door zijn grote omvang moet het gebied van internationale betekenis worden geacht voor de natuurwetenschap in het algemeen en als studiegebied voor de fundamentele kennis van geomorfologische processen in het bijzonder. De schorren verkeren in verschillende stadia van ontwikkeling, hetgeen gepaard gaat met kenmerkende verschillen in het patroon van krekken, oeverwallen en kolmen, de hoogte van het schor en de ter plaatse voorkomende levensgemeenschappen.

Op plaatsen, welke periodiek door het brakke water worden overstromd komen overwegend typische zoutplanten voor, zoals zeekraai, klein scheerkruid, lamsoer, gewone zoutmelde en zeelbaem; op de hoogste delen bevinden zich vegetaties van onder meer zilte ruis, engels gras en melkkruid, die de grens aangeven tot waar de zilte invloed zich uitstrekt. De laatstgenoemde vegetatiegroepen zijn langs de Westerschelde uiterst zeldzaam en alleen in dit gebied goed ontwikkeld.

Vooral in het oostelijk deel van Saeftinge bevinden zich ook soorten, die voornamelijk steppenoords onder minder zilte omstandigheden voorkomen, zoals echt leeuwblad, weebies en een bepaalde variëteit van de akkermelkdistel. Door de uiteenlopende milieuomstandigheden in samenhang met een extensieve beweiding, door welken kan in de zilte trefplantenvegetatie ook het buitendijkse uitroep zeldzaam blauw kweldergras voorkomen.

De fauna van het water in de krekken en geulen is rijk aan soorten en aantallen. Het plankton van de Westerschelde ter hoogte van Saeftinge heeft een gemengde samenstelling van mariene organismen uit de Noordzee en zoetwatersoorten die door de Schelde worden aangevoerd.

Daarbij komen enkele soorten voor die karakteristiek zijn voor het instabiele brakke milieu van dit deel van de Westerschelde, met name een roepootkreeftsoort, waarvan het voortbestaan redelijk wordt gemaakt door de aanwezigheid van de getijgeulen van Saeftinge.

De bodembewonende fauna bestaat uit verschillende soorten wormen, schelpdieren en kreeftachtigen; hierin kan een zeldzame groep van typische brakwaterorganismen worden onderscheiden.

Deze bodembewonende fauna komt ook voor op de bij et droogvallende platen en slikken en vormt daar het voedsel voor talrijke vogels. Deze voedselrijkdom, in samenhang met de grote uitgestrektheid en de heersende rust, maakt Saeftinge tot het belangrijkste broedgebied van de delta; ruim veertig soorten, waaronder de zeer zeldzame zwartkopmeeuw en mindst-algemeen vogels als bruine kiekendief, veldrijtje en kluut, komen hier als broedvoedsel voor.

Voor de trekvogels is Saeftinge een belangrijke schakel in de keten van pleisterplaatsen op de brakroute van noord naar zuidwest Europa; onder zeer pleisteren

hier drie soorten ganzen, te weten kolgans, rietgans en grauwe gans. Voorts verblijven hier gedurende het winterhalfjaar vele duizenden eenden en steltlopers, waarvan als belangrijkste soorten naast de massaal voorkomende wilde eend genoemd kunnen worden : smient, pijlstaart, wintertaling, bonte strandloper, rosse grutto, zilverplevier en kluut.

Tenslotte vormt dit gebied vooral in de winter een belangrijke slaappleats voor vele duizenden meeuwen, met name zilver- storm- en kokmeeuwen. Naast genoemde natuuretnenschappelijke en landschappelijke waarden worden in het Verdrongen Land van Saeftinge bovendien enkele bijzondere elementen van cultuurhistorische betekenis aangetroffen, waaronder twee zogenaamde schapenstellen (onbewoonde terpen welke door schaapherders met hun kudden werden gebruikt als vluchtplaats bij hoogwater).

Begrenzing : Verschillende ingrepen van waterstaatkundige en andere aard in dit gebied hebben de laatste jaren onderwerp van uitvoerig regeringsberaad en internationaal overleg gevormd. Bij uitvoering van zowel plannen tot inpoldering als die tot aanleg van het zogenoemde "Baalhoekkanaal" en de afsnijding van het Nauw van Bath zou het Verdrongen Land van Saeftinge als natuurgebied in belangrijke mate worden agetast.

Stuitte algehele inpoldering reeds eerder op bezwaren van onder meer waterstaatkundige aard, in 1972 heeft de Raad van de Waterstaat zich uitgesproken voor een grotendeels binnendijs tracé van het Baalhoekkanaal, waarbij het Verdrongen Land van Saeftinge gespaard kan blijven. Ten aanzien van de bocht-afsnijding bij Bath werd voor het meest noordelijk gelegen tracé gekozen. De Nederlandse regering deelt deze voorkeur. Dit betekent dat bij de verdere Belgisch-Nederlandse onderhandelingen rekening zal worden gehouden met het advies van de Raad van de Waterstaat. Een definitieve beslissing over het Baalhoekkanaal en de bochtafsnijding bij Bath zal eerst kunnen worden genomen, wanneer de volledige resultaten der onderhandelingen in al hun aspecten bekend zijn; indien het Kabinet deze positief beoordeelt, is de uiteindelijke goedkeuring van het desbetreffend Belgisch-Nederlands verdrag nog voorbehouden aan de Staten-Generaal.

Op grond van voormeld regeringsstandpunt wordt thans overgegaan tot aanwijzing van het in particuliere eigendom zijnde deel van het Verdrongen Land van Saeftinge als beschermd natuurmonument in de zin van artikel 7, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet.

Het deel van het Verdrongen Land van Saeftinge dat eigendom is van de Staat is aangewezen als staatsnatuurmonument in de zin van artikel 21 van de Natuurbeschermingswet bij beschikking van 26 april 1976.

Ten aanzien van de begrenzing van het aangewezen gebied wordt, in verband met het voortgaande internationaal overleg en de onzekerheid aangaande het tijdstip, waarop de verschillende werken zullen worden uitgevoerd, voorshands uitgegaan van de thans vastgestelde tracé's van zowel Baalhoekkanaal als bochtafsnijding in het Nauw van Bath.

Indien er verschil ontstaat bij de definitieve vaststelling van de tracé's, zal een aanpassing van het aangewezen gebied in overweging moeten worden genomen, waarbij de onderhavige aanwijzing geen directe gevolgen zal hebben voor de ingevolge de Deltawet te verwachten werkzaamheden aan de waterkeringen aan buitendijkse zijde.

In het zuidoostelijk deel van het natuurmonument bevindt zich een zanddijk, waarvan het dijklichaam diverse leidingen bevat. Deze dijk loopt ongeveer vanaf de grens tussen Koningin Emma- en Prosperpolder, min of meer evenwijdig aan de zeevarende dijk van de Hertogin Hedwigepolder in noordoostelijke richting naar de Schelde.

Door de aanleg van deze zanddijk werd een strook schorren met een oppervlakte van ruim honderd hectare vrijwel geheel van het overige schorregebied afgesneden; alleen via een aan de uiterste noordoostzijde van deze strook gelegen opening kan bij hoge vloedstanden nog Scheldewater binacnstromen.

De afsnijding betekent een ingreep in de voor dit natuurmonument kenmerkende milieudynamiek, welke ertoe heeft geleid, dat het achter de dijk gelegen

gedeelte een van het overige schorreengebied afwijkend karakter vertoont. Zo zijn hier veranderingen opgetreden in de waterhuishouding, het zoutgehalte en de vegetatie en in samenhang daarmee in het grondgebruik.

De hogere gedeelten van het gebied zijn thans als grasland in gebruik genomen. Deze veranderingen hebben de natuurwetenschappelijke waarde niet in overwegende mate aangetast. Het name de ornithologische betekenis van het gebied is even groot gebleven.

Daar het terrein tamelijk geaccidenteerd is, komen er talrijke overgangen van drogere naar vochtiger plaatsen voor. Hierdoor is een ideale situatie ontstaan voor weidevogels. Zij vinden hier in de onmiddellijke nabijheid van het rijke voedselgebied van de schorren een bij uitstek geschikt broedgebied. Daar de kleiige bovenlaag op veel plaatsen slecht doorlatend is, vormen zich - vooral in het winterhalfjaar - in de laagten uitgestrekte plassen; hierdoor ontstaat een rijke schakering van meer of minder begroeide plaatsen, die uitermate geschikt zijn als broedplaats voor soorten als kleine plevier, bontbekplevier en kluut.

Voorts zijn als broedvogel nog vermeldenswaard weinig algemene soorten als zomertaling, slobeend, paapje en gele kwikstaart.

Tenslotte is het gebied van groot belang als overtuingsgebied voor op de schorren fouragerende vogels en als rust-, respectievelijk pleisterplaats voor doortrekkende en overwinterende wad- en watervogels.

De zanddijk zelf is niet in de aanwijzing begrepen; de tenen ter weerszijden vormen de grens met het natuurmonument.

Als noordelijke en noordoostelijke grens van het als beschermd, respectievelijk staatsnatuurmonument aangewezen gebied wordt aangehouden de lijn van gemiddeld laag water (GLW), welke ligt op ca 2.10 - N.A.P., voorzover deze niet wordt doorbroken door het tracé van de geprojecteerde bochtafsnijding van het Nauw van Bath; alsdan wordt als grens van het natuurmonument genomen een denkbeeldige lijn op 10 m van de zuidelijke teen van de toekomstige betuigingsdijk. De drie grote getuigeulen Speelmannsgat, IJskelder en Hondgat, die een integrerend deel uitmaken van het natuurmonument, vallen uiteraard binnen deze begrenzing, evenals een belangrijk deel van het uitgestrekte slikgebied, gelegen tussen gemiddeld hoog en gemiddeld laag water, dat als fourageerterrain voor talrijke vogels van vitaal belang is.

De zuidwestelijke en zuidelijke begrenzing worden vooralsnog gevormd door de buitenteen van de huidige zeezerende dijk, waarbij ervan wordt uitgegaan, dat in de toekomst de zeewaartse begrenzing van de verzwaarde dijk als begrenzing zal worden aangemerkt.

Indien het Riolhoekkanaal wordt aangelegd, zal voorzover dit tracé buitendijks is gelegen, de grens van het natuurmonument worden gevormd door een denkbeeldige lijn op 10 m van de buitenteen van de geprojecteerde noordelijke kanaaldijk.

In het uiterste zuidwesten tenslotte valt de begrenzing van het natuurmonument samen met de rijksgrens met België.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontziende kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, eerste lid, van de wet dient te geschieden bij aangekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- Plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voortuilen, caravans, living-vans en tenten;
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland;

- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen, van groei- en stoorstoffen en van kunstmeststoffen;
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings enz.;
- Planten van bomen of andere houtgewassen;
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- Aanleggen van kaden;
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;

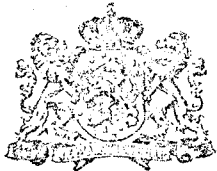
In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te Goes.

Handelingen die noodzakelijk zijn voor het onderhoud van de zeevering zullen, gelet op het gestelde in de Memorie van Toelichting bij de Natuurbeschermingswet ter zake van artikel 12, zonder voorafgaande vergunning mogelijk zijn.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Directeur-generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

(Dr. J. Werhoeve)

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke deel uitmaken van de zogenoemde "Verdronken Zwarte Polder", van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat in de Verdronken Zwarte Polder zandafzetting op ondergelopen kleigrond heeft plaatsgevonden, waarna plaatselijk duinvorming is opgetreden;

dat tengevolge van de bijzondere gelaagdheid van de bodem en het plaatselijk aanwezige reliëf, alsmede het onderhevig zijn van het gebied aan de invloeden van de getijdewerking een samenstel van kustbegeleidende milieus is ontstaan;

dat daarin worden aangetroffen aan het brakke milieu gebonden plantesoorten, die hier een der meest westelijk gelegen groeiplaatsen in ons land hebben, enige voor Nederland zeldzame zoutplanten, en zogenoemde vloedmerkplanten, alsmede plantesoorten die kenmerkend zijn voor de zeeduinvegetaties;

dat het natuurmonument gelegen is aan de open zee, waardoor het een overwegend zilt karakter heeft, terwijl door de ligging en door de terreingesteldheid ter plaatse relatief hoge minimumtemperaturen heersen, waardoor het een der meest noordelijk gelegen groeiplaatsen van aan het zilte getijdemilieu gebonden zuidelijke plantesoorten is;

dat het natuurmonument een broedgebied is voor in ons land minder algemene zangvogels, alsmede voor steltlopers, en tevens een voedselgebied voor meeuwachtigen en steltlopers op de trek;

dat het natuurmonument een van de weinige in Nederland voorkomende aanspoelingsgebieden is van fossiele mollusken uit het Midden-Eoceen;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, het onderhevig zijn van het gebied aan de invloed van de getijdewerking, alsmede de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 6 januari 1975, NLB-6653, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de in die beschikking aangeduide percelen, deel uitmakende van de zogenoemde "Verdronken Zwarte Polder";

Gezien het omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zeeland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrijven, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

BESLUIT:

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het als zodanig op de bij deze beschikking behorende kaart NN 2, SN 22 aangegeven gedeelte van het natuurmonument "Verdronken Zwarte Polder", bestaande uit de percelen, kadastraal bekend gemeente Nieuwvliet, sectie A, nrs. 170 t/m 175, 1473 en 1477 (alle gedeeltelijk), gelegen in de gemeente Oostburg.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Volksontwikkeling en Recreatie,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Het natuurmonument "Verdronken Zwarte Polder" (+ 73 ha) is gelegen aan de kust van Zeeuwsch Vlaanderen ten noordoosten van Cadzand en ten noordwesten van Nieuwvliet, in de gemeente Oostburg.

Na de inundering van de polder op 12 januari 1802 heeft zandafzetting op de kleigrond plaats gevonden, maar niet overal in de zelfde mate. Zo is aan de zee kust duinvorming opgetreden, terwijl meer landinwaarts de klei met een relatief dunne zandlaag is bedekt. Bovendien heeft de zandafzetting geleid tot een plaatselijk sterk geaccidenteerd terrein. Deze factoren, tezamen met de inwerking van eb en vloed, hebben op een relatief kleine oppervlakte geleid tot een boeiende afwisseling van plantengezelschappen die elders meer verspreid worden aangetroffen.

Het merendeel van de voorkomende terreintypen in de Verdronken Zwarte Polder heeft een zout tot brak karakter. Hierin zijn nagenoeg alle in Nederland inheemse zoutplanten te vinden, waaronder zeldzame soorten als het laksteel-tje. Daarnaast komen plantengezelschappen voor van het brakwatertype (zeerus, kwelderzegge en selderij), alsmede karakteristieke plantescorten van duinvegetaties (blauwe zeedistel, zeewinde, zeepostelein en winterpostelein). De braamsort *Rubus ulmifolius* bereikt in dit gebied de noordgrens van zijn verspreiding. Het milieu dat gevormd wordt door de overgang van duinen naar strand, waar de zee veel aanspoelsel in de vloedlijnen achterlaat, is de groeiplaats voor zogenaamde vloedmerkplanten (gelobde melde, kustmelde en strandbiet). De rijkdom aan plantengezelschappen maakt de Verdronken Zwarte Polder tot een waardevol gebied voor het ecologisch onderzoek.

Bovendien wordt de natuurwetenschappelijke betekenis van de Verdronken Zwarte Polder nog vergroot door zijn geografische ligging direct aan de open zee. Door deze lidding en door de terreingesteldheid komen ter plaatse relatief hoge minimumtemperaturen voor, waardoor de groei van specifieke plantesoorten mogelijk is.

Onder meer doordat zich plaatselijk duindoornstruweel heeft ontwikkeld, vormt de Verdronken Zwarte Polder een broedgebied voor in ons land minder algemene zangvogels als de putter en de grauwe klauwier. Ook de kleine plevier en de kluut broeden er. Tevens is het natuurmonument een fourageergebied voor meeuw-aachtigen, rotganzen en doortrekkende steltlopers.

Een/ander aspect van het natuurmonument is de waarde die het heeft als aanspoelingsgebied van fossiele mollusken uit het Midden-Eoceen. Het gaat hierbij o.a. om het gidsfossiel uit die periode, *Cardita planicosta*.

Bij de begrenzing van het natuurmonument is rekening gehouden met de dijkverzwaring in het kader van de Deltawet. In het oosten is de grens gelegd bij strandhoofd 3 en naar het westen wordt de buitenteen van de nieuwe dijk gevolgd. Het kruishoofd, gelegen op perceel nr. 1473, valt mede onder de aanwijzing. Het ligt in het voornemen het deel van de Verdronken Zwarte Polder dat eigendom is van de Staat binnenkort aan te wijzen als staatsnatuurmonument. Overleg over de begrenzing van dit gedeelte van het natuurmonument is gaande.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- Plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen, caravans, living-vans en tenten;
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland;

- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen;
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen, van groei- en stoorstoffen en van kunstmeststoffen;
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- Aanleggen of verharden van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings enz.;
- Planten van bomen of andere houtgewassen;
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- Aanleggen van kaden;
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te Goes.

Handelingen, die noodzakelijk zijn voor het onderhoud van de zeewering zullen, gelet op het gestelde in de Memorie van Toelichting bij de Natuurbeschermingswet ter zake van artikel 12, zonder voorafgaande vergunning mogelijk zijn.

Afhankelijk van de zich in de praktijk ontwikkelende omstandigheden kan op wens van een der betrokken instanties een beheersplan ex artikel 14 van de wet worden vastgesteld.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Volksontwikkeling en Recreatie,

(Dr. J. Werhoeve)

27 JULI 1978

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het op bijbehorende kaart BN8/SN30 aangegeven gebied, deel uitmakende van het zogenoemde "Schor van Waarde", in de gemeente Reimerswaal, een natuurmonument is, dat eigendom is van de Staat, en dat het wenselijk is dit natuurmonument aan te wijzen als staatsnatuurmonument;

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, burgemeester en wethouders van Reimerswaal en gedeputeerde staten van Zeeland;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

BESLUIT:

Het op bijbehorende kaart BN8/SN30 als zodanig aangegeven gebied wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries
namens deze
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Het "Schor van Waarde" ligt in de gemeente Reimerswaal aan de noordelijke oever van de Westerschelde en heeft een grootte van ruim 100 ha. Het gedeelte van het schor dat eigendom van de Staat is beslaat een oppervlakte van 0,37 ha. Bij beschikking van 30 januari 1973, NBOR/S-9733, is het deel van het "Schor van Waarde" dat geen eigendom is van de Staat aangewezen als beschermd natuurmonument. Daarbij is in een toelichting de volgende adstructie gegeven.

"De inpoldering van het Schor van Waarde heeft enige jaren geleden een punt van uitvoerig regeringsberaad gevormd. Als resultaat daarvan heeft de Regering besloten, dat niet tot indijking van het Schor van Waarde diende te worden overgegaan. Op grond van die beslissing werd geen medewerking verleend aan inpoldering van deze gronden. In verband met genoemde regeringsbeslissing is thans het in particuliere eigendom zijnde deel van het Schor van Waarde aangewezen als beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet.

De begrenzing van het natuurmonument wordt in het noorden gevormd door de verbrede zeedijk en in het zuiden door de veranderlijke lijn van gemiddeld hoogwater.

Ten aanzien van deze begrenzing is het dienstig het volgende op te merken. Krachtens enerzijds de artikelen 651 en 652 en anderzijds de artikelen 577 en 578 van het Burgerlijk Wetboek behoren aan de eigenaar van de oever de gronden welke zijn aangegroeid tot boven de lijn van normaal hoogwater, tenzij gebleken is van een bijzondere titel van eigendom als bedoeld in artikel 577 B.W. Bij een onderzoek naar de eigendomstoestand van de in het Schor van Waarde gelegen buitengronden is gebleken, dat voor het gedeelte van het schor hetwelk gelegen is in de voormalige gemeente Waarde de oevereigenaren geen recht zouden kunnen doen gelden op beneden normaal hoogwater gelegen gronden. Hier valt de grens van het natuurmonument samen met de uiteraard beweeglijke grens tussen de eigendom van de oevereigenaren en die van de Staat. Ten aanzien van het gedeelte van het schor dat gelegen is in de voormalige gemeente Rilland is gebleken, dat de oevereigenaar een beroep kan doen op artikel 577, slot, B.W., door een verkregen recht van aanwas, hetwelk aan de recht-hebbende ook de eigendom van de tussen de hoogwater- en laagwaterlijn gelegen gronden toekent. Ook voor dit gedeelte van het natuurmonument is als zuidelijke begrenzing de lijn van normaal hoogwater aangehouden. Aanwijzing van de gronden tussen de lijnen van normaal hoogwater en die van normaal laagwater ligt voorschijns niet in de bedoeling.

In het oostelijk (moet zijn "westelijk") deel van het schor is een perceel, hoewel gelegen onder de lijn van normaal hoogwater, niet in de aanwijzing betrokken aangezien het eigendom is van de Staat en als zodanig buiten de aanwijzing tot beschermd natuurmonument moet worden gelaten. Het komt juister voor, gezien de grootte van dit perceel (51 are) aanwijzing hiervan als staatsnatuurmonument achterwege te laten.

De urgentie om het onderhavige schor te beschermen is groot. Na voltooiing van de Deltawerken zal de Westerschelde een van de laatste brakwaterestuaria van grote omvang in Nederland zijn, zodat de aan de zodanige estuaria gebonden brakke schorren zeldzaam zullen zijn geworden.

Het Schor van Waarde is in de Westerschelde gelegen in een specifiek overgangsmilieu van zout naar zoet water, waardoor het zowel een der meest oostelijk gelegen groeiplaatsen van typische zoutplanten zoals zeekraal, Engels gras en lamsoor vormt, als wel de meest westelijke vindplaats van niet aan de kustzone gebonden soorten.

De omstandigheid, dat deze planten hier kennelijk aan de grens van hun bestaansmogelijkheden voorkomen, is van groot belang voor de bestudering van de invloeden, die de milieufactoren op de vegetatie uitoefenen.

De dierenwereld van het schor is een fraai voorbeeld van de levensgemeenschappen die in brakke getijdewateren worden aangetroffen. Sommige typische lagere brakwaterorganismen komen hier tot optimale ontwikkeling.

Hun daardoor ontstane massale aanwezigheid heeft ten gevolge dat het schor een rijk fourageergebied voor vogels is. In verhouding tot de oppervlakte van het schor is met name de rijkdom aan trekvogels en overwinterende vogels groot. Het gebied dient als pleisterplaats voor eendachtigen als smient, wintertaling en pijlstaart, alsmede voor steltlopers als bonte strandloper, scholekster, zilverplevier en wulp.

Hoewel het aantal broedvogels tot dusver door voortdurende verstorende beperkt is gebleven, vormt het milieu van het schor in beginsel een geschikt biotoop voor broedvogels als tureluur en visdiefje".

Tot zover het ter zake dienende gedeelte van die toelichting.

In tegenstelling tot het oordeel dat daaromtrent in die toelichting is gegeven, is de rijksoverheid er naderhand van overtuigd geraakt dat het gehele Schor van Waarde, met inbegrip van het gedeelte dat eigendom is van de Staat (naar inmiddels is gebleken slechts 0,37 ha groot), dezelfde bescherming behoort te genieten.

Met het oog daarop is bij de onderhavige beschikking bedoeld gedeelte aangewezen als staatsnatuurmonument.

26 APR. 1976

*Streek van de
Verdrongen Land van
Saeftinge*

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het op bijbehorende kaart BN16/SN24 aangegeven gebied, deel uitmakend van het zogenoemde "Verdrongen Land van Saeftinge", een natuurmonument is, dat eigendom is van de Staat;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, burgemeester en wethouders van Hulst en gedeputeerde staten van Zeeland;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën;

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart BN16/SN24 als zodanig aangegeven gebied wordt aange-
wezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Volksontwikkeling en Recreatie,

[Handwritten signature]
(Dr. J. Verhoef)

Toelichting

Het Verdronken Land van Saeftinge ligt in de gemeente Hulst aan de zuidelijke oever van de Westerschelde. Dit uitgestrekte gebied ter grootte van ongeveer 3500 ha bestaat uit schorren, slikken en zandplaten, doorsneden door brede getijgeulen en wijdvertakte krekken. Het eigendom van de Staat beslaat een oppervlakte van ongeveer 2400 ha.

Bij beschikking van 16 juni 1975 heb ik besloten, dat van het deel van het Verdronken Land van Saeftinge dat geen eigendom is van de Staat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is. Daarop heb ik o.m. de volgende toelichting gegeven:

"Het huidige schorreengebied is ontstaan door opslibbing van het ten dele weggeslagen oude polderland van Saeftinge, dat bij een stormvloed in 1570 overstromde en slechts ten dele opnieuw werd ingedijkt. Nu als gevolg van de uitvoering van de Deltawet en inpolderingen in het noordoostelijke deel van de Westerschelde, vrijwel alle overige brakwatergetijdegebieden in ons land verloren dreigen te gaan, zal het Verdronken Land van Saeftinge als enige brakke schorregebied van grote omvang in noordwest Europa overblijven.

Door zijn ligging in een estuarium draagt het Verdronken Land van Saeftinge daarvan alle specifieke kenmerken; als gevolg van het grote getijdeverschil en door windinvloed treden in het betrokken gedeelte van de Westerschelde zeer krachtige getijdestromen op, waardoor het zoute water van de Noordzee ver landinwaarts kan dringen.

Hoewel de afvoer van rivierwater ten opzichte van het vloedvolume gering is, kunnen hier echter toch nog relatief lage zoutgehalten optreden, zodat van een typisch brakwatergebied moet worden gesproken.

Doordat het Verdronken Land van Saeftinge zich volledig natuurlijk heeft kunnen ontwikkelen is het gebied van groot belang voor de studie van de vorming van de Zeeuwse eilanden. Hierdoor en door zijn grote omvang moet het gebied van internationale betekenis worden geacht voor de natuurwetenschap in het algemeen en als studiegebied voor de fundamentele kennis van geomorfologische processen in het bijzonder. De schorren verkeren in verschillende stadia van ontwikkeling, hetgeen gepaard gaat met kenmerkende verschillen in het patroon van krekken, oeverwallen en kommen, de hoogte van het schor en de ter plaatse voorkomende levensgemeenschappen.

Op plaatsen, welke periodiek door het brakke water worden overstroomd, komen overwegend typische zoutplanten voor zoals zeekraal, klein schorrekruid, lamsoor, gewone zoutmelde en zeealsem; op de hoogste delen bevinden zich vegetaties van onder meer zilte rus, engels gras en melkkruid, die de grens aangeven tot waar de zilte invloed zich uitstrekt. De laatstgenoemde vegetatietypen zijn langs de Westerschelde uiterst zeldzaam en alleen in dit gebied goed ontwikkeld.

Voorals in het oostelijk deel van Saeftinge bevinden zich ook soorten, die voornamelijk stroomopwaarts onder minder zilte omstandigheden voorkomen, zoals echt lepelblad, zeebies en een bepaalde variëteit van de akkermelkdistel.

Door de uiteenlopende milieuomstandigheden in samenhang met een extensieve beweiding door schapen kan in de zilte tredplantenvegetatie ook het buitendijks uiterst zeldzame blauw kweldergras voorkomen.

De fauna van het water in de krekken en geulen is rijk aan soorten en aantallen. Het plankton van de Westerschelde ter hoogte van Saeftinge heeft een gemengde samenstelling van mariene organismen uit de Noordzee en zoetwatersoorten die door de Schelde worden aangevoerd.

Daarnaast komen enkele soorten voor die karakteristiek zijn voor het instabiele brakke milieu van dit deel van de Westerschelde, met name een roeipootkreefte-soort, waarvan het voortbestaan mede mogelijk wordt gemaakt door de aanwezigheid van de getijgeulen van Saeftinge.

De bodembewonende fauna bestaat uit verschillende soorten wormen, schelpdieren en kreeftachtigen; ook hierin kan een zeldzame groep van typische brakwater-organismen worden onderscheiden.

Deze bodembewonende fauna komt ook voor op de bij eb droogvallende platen en slikken en vormt daar het voedsel voor talrijke vogels. Deze voedselrijkdom maakt Saeftinge, in samenhang met de grote uitgestrektheid en de heersende rust, tot het belangrijkste broedgebied van de delta; ruim veertig soorten, waaronder de zeer zeldzame zwartkopmeeuw en minder algemene vogels als bruine kiekendief, visdiefje en kluut komen hier als broedvogel voor.

Voor de trekvogels is Saeftinge een belangrijke schakel in de keten van pleisterplaatsen op de trekroute van noord naar zuidwest Europa; onder meer pleisteren hier drie soorten ganzen, te weten kolgans, rietgans en grauwe gans.

Voorts verblijven hier gedurende het winterhalfjaar vele duizenden eenden en steltlopers, waarvan als belangrijkste soorten naast de massaal voorkomende wilde eend genoemd kunnen worden: smient, pijlstaart, wintertaling, bonte strandloper, rosse grutto, zilverplevier en kluut.

Het gebied vormt vooral in de winter een belangrijke slaapplek voor vele duizenden meeuwen, met name zilver-, storm- en kokmeeuwen.

Verschillende ingrepen van waterstaatkundige en andere aard in dit gebied hebben de laatste jaren onderwerp van uitvoerig regeringsberaad en internationaal overleg gevormd. Zowel plannen tot inpoldering als die tot aanleg van het zogenoemd "Baalhoekkanaal" en de afsnijding van het Nauw van Bath dreigden het Verdrongen Land van Saeftinge als natuurgebied verloren te doen gaan, althans in belangrijke mate aan te tasten. Stuitte algehele inpoldering reeds eerder op bezwaren van onder meer waterstaatkundige aard, in 1972 heeft de Raad van de Waterstaat zich uitgesproken voor een grotendeels binnendijs tracé van het Baalhoekkanaal, waarbij het Verdrongen Land van Saeftinge gespaard kan blijven. Ten aanzien van de bochtafsnijding bij Bath werd voor het meest noordelijk gelegen tracé gekozen.

De Nederlandse regering deelt deze voorkeur. Dit betekent dat bij de verdere Belgisch-Nederlandse onderhandelingen rekening zal worden gehouden met het advies van de Raad van de Waterstaat. Een definitieve beslissing over het Baalhoekkanaal en de bochtafsnijding bij Bath zal eerst kunnen worden genomen, wanneer de volledige resultaten der onderhandelingen in al hun aspecten bekend zijn; indien het Kabinet deze positief beoordeelt, is de uiteindelijke goedkeuring van het desbetreffend Belgisch-Nederlands verdrag nog voorbehouden aan de Staten-Generaal.

Ten aanzien van de begrenzing van het als beschermd natuurmonument aan te wijzen gebied wordt, in verband met het voortgaand internationaal overleg en de onzekerheid aangaande het tijdstip, waarop de verschillende werken zullen worden uitgevoerd, voorshands uitgegaan van de thans vastgestelde tracé's van zowel Baalhoekkanaal als bochtafsnijding in het Nauw van Bath.

Indien er verschil ontstaat bij de definitieve uitvoering van de tracé's, zal een aanpassing van het aangewezen gebied in overweging moeten worden genomen.

Als noordelijke en noordoostelijke grens van het als beschermd, respectievelijk staatsnatuurmonument aan te wijzen gebied wordt aangehouden de lijn van gemiddeld laag water (GLW), welke ligt op ca 2.10 - N.A.P., voorzover deze niet wordt doorbroken door het tracé van de geprojecteerde bochtafsnijding van het Nauw van Bath; alsdan wordt als grens van het natuurmonument genomen een denkbeeldige lijn op 10 m van de zuidelijke teen van de toekomstige beteugelingsdam. De drie grote getijgeulen Speelmansgat, IJskelder en Hondegat, die een integrerend deel uitmaken van het natuurmonument, vallen uiteraard binnen deze begrenzing, evenals een belangrijk deel van het uitgestrekte slikkengebied, gelegen tussen gemiddeld hoog en gemiddeld laag water, dat als fourageerterrein voor talrijke vogels van vitaal belang is.

De zuidwestelijke en zuidelijke begrenzing wordt dan gevormd door de buitenteen van de huidige zeeverende dijk.

Indien het Baalhoekkanaal wordt aangelegd, zal voorzover dit tracé buitendijks is gelegen, de grens van het natuurmonument worden gevormd door een denkbeeldige lijn op 10 m van de buitenteen van de geprojecteerde noordelijke kanaaldijk.

In het uiterste zuidoosten tenslotte valt de begrenzing van het natuurmonument samen met de rijksgrens met België".

Tot zover die toelichting.

Ten aanzien van de onderlinge afstemming van het natuurwetenschappelijk/landschappelijk beheer en het waterstaatkundig beheer zal tussen de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer en de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat een convenant worden opgesteld.

Teneinde het gehele Verdrongen Land van Saeftinge eenzelfde bescherming deelachtig te doen worden, is bij de onderhavige beschikking het deel dat aan de Staat toebehoort aangewezen als staatsnatuurmonument.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Volksontwikkeling en Recreatie,

(Dr. J. Verhoeve)

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het op bijbehorende kaart EN2/SN22 als zodanig aangegeven gebied, deel uitmakende van de zogenoemde "Verdronken Zwarte Polder", een natuurmonument is, dat eigendom is van de Staat, en dat het wenselijk is dit natuurmonument aan te wijzen als staatsnatuurmonument;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, burgemeester en wethouders van Oostburg en gedeputeerde staten van Zeeland;

Handelende in overeenstemming met de Ministers van Verkeer en Waterstaat en van Financiën;

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart EN2/SN22 als zodanig aangegeven gebied wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Het natuurmonument "Verdronken Zwarte Polder" (+ 73 ha) is gelegen aan de kust van Zeeuwsch-Vlaanderen ten noordoosten van Cadzand en ten noordwesten van Nieuwvliet.

Bij beschikking van 23 december 1975, nr. N.L.B./N 19460, is het deel van de "Verdronken Zwarte Polder", dat geen eigendom is van de Staat, aangewezen als beschermd natuurmonument. Daarop is de volgende toelichting gegeven:

"Na de inundering van de polder op 12 januari 1802 heeft zandafzetting op de kleigrond plaatsgevonden, maar niet overal in dezelfde mate. Zo is aan de zee-kust duinvorming opgetreden, terwijl meer landinwaarts de klei met een relatief dunne zandlaag is bedekt. Bovendien heeft de zandafzetting geleid tot een plaatselijk sterk geaccidenteerd terrein.

Deze factoren, tezamen met de inwerking van eb en vloed, hebben op een relatief kleine oppervlakte geleid tot een boeiende afwisseling van plantengesellschaften die elders meer verspreid worden aangetroffen.

Het merendeel van de voorkomende terreintypen in de Verdronken Zwarte Polder heeft een zout tot brak karakter. Hierin zijn nagenoeg alle inheemse zoutplanten te vinden, waaronder zeldzame soorten als de gesteelde obione.

Daarnaast komen plantengesellschaften voor van het brakwatertype (zeerus, kwelderzegge en selderij), alsmede karakteristieke plantesoorten van duinvegetaties (blauwe zeedistel, zeewinde, zeepostelein en winterpostelein).

Het milieu dat gevormd wordt door de overgang van duinen naar strand, waar de zee veel aanspoelsel in de vloedlijnen achterlaat, is de groeiplaats van zogenoemde vloedmerkplanten (gelobde melde, kustmelde en strandbiet). De rijkdom aan plantengesellschaften maakt de Verdronken Zwarte Polder tevens tot een waardevol gebied voor het ecologisch onderzoek.

Bovendien wordt de natuurwetenschappelijke betekenis van de Verdronken Zwarte Polder nog vergroot door zijn geografische ligging direct aan de open zee. Door deze ligging en door de terreingesteldheid komen ter plaatse relatief hoge minimumtemperaturen voor, waardoor de groei van specifieke plantesoorten mogelijk is.

De Verdronken Zwarte Polder vormt een broedgebied voor in ons land minder algemene zangvogels zoals de putter en de grauwe klauwier. Tevens is het natuurmonument een fourageergebied voor meeuwachtigen en voor steltlopers op de trek. Bij de begrenzing van het natuurmonument is rekening gehouden met de dijkverzwaring in het kader van de Deltawet. In het oosten is de grens gelegd bij strandhoofd 3 en naar het westen wordt de buitenteen van de nieuwe dijk gevolgd. Het kruishoofd, gelegen op perceel nr. 1473, valt mede onder de aanwijzing".

Tot zover die toelichting.

Teneinde de gehele Verdronken Zwarte Polder eenzelfde bescherming deelachtig te doen worden, is bij de onderhavige beschikking het deel dat aan de Staat toebehoort aangewezen als staatsnatuurmonument.

Ten aanzien van de onderlinge afstemming van het natuurwetenschappelijk/landschappelijk beheer en het waterstaatkundig beheer zal tussen de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer en de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in Zeeland en het waterschap "Het Vrije van Sluis" een convenant worden opgesteld.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,